

**FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

Šternberský Josef Sedlák jako překladatel ruské literatury

(Josef Sedlak from Sternberk like a translator of Russian literature)

Bakalářská práce

VYPRACOVALA: Marie Machalová

VEDOUcí PRÁCE: doc. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny.

Ve Šternberku dne 15.4.2011

.....

podpis

Poděkování

Za odborné vedení mé diplomové práce a poskytnutí cenných konzultací děkuji panu doc. PhDr. Zdeňku Pechalovi, Csc., dále děkuji panu prof. PhDr. Miroslavu Zahradkovi, DrSc., panu Daliboru Sedlákovvi a paní Mgr. Vlastě Hlůzové za jejich ochotu a vstřícnost podělit se se mnou o své vzpomínky na Josefa Sedláka.

Obsah

ÚVOD.....	5
1. Život Josefa Sedláka.....	7
1.1. První životní období.....	7
1.2. Druhé životní období.....	9
1.3. Třetí životní období.....	9
1.3.1. Nucený odchod ze školství.....	9
1.3.2. Zákaz publikace a perzekuce rodiny.....	12
1.4. Čtvrté životní období.....	13
1.5. Poslední životní období.....	14
2. Josef Sedlák a literatura.....	15
2.1. Osudové setkání s ruštinou.....	15
2.2. Překladařství.....	16
2.2.1. Próza.....	16
2.2.2. Poezie.....	21
2.3. Vlastní literární tvorba.....	22
3. Josef Sedlák jako regionální šternberská osobnost.....	26
3.1. Významná ocenění práce Josefa Sedláka.....	28
3.2. Josef Sedlák ve vzpomínkách tří osobností.....	28
3.2.1. Rozhovor s Daliborem Sedlákem.....	29
3.2.2. Rozhovor s prof. PhDr. Miroslavem Zahrádkou, DrSC,.....	33
3.2.3. Rozhovor s Mgr. Vlastou Hlůzovou.....	35
3.2.4. Shrnutí rozhovorů:.....	38
EPILOG:.....	39
ZÁVĚR:.....	40
PEŽIOME.....	41
BIBLIOGRAFIE:.....	46
PŘÍLOHY:.....	48
ANOTACE:.....	52

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je přiblížit život a zhodnotit kulturní přínos výjimečně všestranné kulturní osobnosti - Josefa Sedláka ze Šternberka. Především se však chci zaměřit na jeho činnost překladatelskou, jíž se věnoval dlouhou řadu let.

Poprvé jsem se o Josefu Sedlákově dozvěděla z článku, který vyšel v regionálních novinách Šternberské listy (Vlasta Hlůzová, *Za Josefem Sedlákem*, ŠL 10/2007:9). Nekrolog končil větou: „*Odešla šternberská osobnost, jejíž šíře pracovních a uměleckých činností se zdá být téměř renesanční: pedagog, promováný filolog, překladatel, spisovatel, publicista, básník, bibliofil, výtvarník, kamenosochař, řezbář a restaurátor.*“

Přestože pocházím ze stejného města, Josefa Sedláka jsem osobně neznala. Pochybnosti a zvědavost mne spolu se studem i zaujetím donutily po oné šíři jeho činností pátrat, a poznatky o jeho životě a díle samostatně zpracovat, a to nejen na základě již existujících pramenů a literatury, ale především na základě vzpomínek členů jeho rodiny, přátel a kolegů. Pokusila jsem se o to za pomoci výzkumné metody tzv. orální historie, která je v současné době využívána v celé řadě humanitních a společenských vědních oborů. Jedinečnost této metody tkví zejména v osobním prožitku člověka.

K získání potřebných informací jsem uskutečnila několik rozhovorů se třemi osobnostmi a obsah těchto rozhovorů jsem s jejich souhlasem zaznamenala a následně zpracovala.

Na Josefa Sedláka vzpomínal jeho syn Dalibor Sedlák, v současné době již známý a uznávaný umělecký fotograf a restaurátor olomouckého Muzea umění. O další osobní vzpomínky se podělil velmi blízký přítel Josefa Sedláka, olomoucký rusista prof. PhDr. Miroslav Zahrádka, DrSc. S Josefem Sedlákem ho pojí jak veselé vzpomínky překladatelské, tak i vzpomínky mnohdy chmurné. Jako na svého nadřízeného - ředitele školy, pedagoga i kulturní osobnost vzpomíná na Josefa Sedláka také Mgr. Vlasta Hlůzová, která s ním působila deset let na stejné škole.

Ve své práci jsem využila také internetových zdrojů, rozhlasových rozhovorů s Josefem Sedlákem a dvou nekrologů (V. Hlůzová, J. Váňa).

Práce je rozčleněna do několika kapitol. V první z nich se zabývám životem Josefa Sedláka v několika etapách, které jsou pro jeho život něčím stěžejní a charakteristické.

Poté se zaměřuji na vztah Josefa Sedláka k literatuře. Podrobněji se věnuji zejména jeho překladatelské činnosti a vlastní literární tvorbě. Ve třetí části přibližuji Josefa Sedláka jako kulturní regionální osobnost, upozorňuji na rozsah jeho působení i celkový kulturní přínos pro naši společnost. V poslední kapitole záměrně uvádím zpracované části rozhovorů, neboť nejen dokreslují charakteristiku osobnosti Josefa Sedláka, ale zachycují také atmosféru doby, ve které Josef Sedlák žil a tvořil.

1. Život Josefa Sedláka

Prvním životním obdobím Josefa Sedláka bylo jeho radostné dětství i mládí. Navracel se k němu po celý život také ve svých prózách, básních a vzpomínkách. Tato raná šťastná vrstva jeho duše tvořila základ jeho literárního citění, zemitosti, sepětí s přírodou, vitality, životní oddanosti, pracovitosti a zejména charakterové pevnosti, která byla později často osudem prověřována.

Válka, totální nasazení, konec 2. světové války a odchod z rodiště předznamenal období jeho pedagogického působení v místě, které se stalo jeho novým domovem - severomoravském Šternberku. Následuje dvacet pět let pedagogického působení, dalšího osobního vzdělávání, ale i kulturní práce.

Třetí období považuji v jeho osobním i pracovním životě za zlomové. Vše, co doposud Josef Sedlák považoval za jistotu a smysl svého bytí, odvál vítr nových dní jako listí v prvních podzimních dnech. Počátek 70. let znamenal konec jeho pedagogického působení. Byl tu však kámen, a ten mu nemohl být nikým ani ničím odepřen. Josef Sedlák s tímto přírodním materiálem nepřestal pracovat až do svého stáří. Kámen ho natolik okouzлил, že začal zapomínat i na všechno neradostné, co ho v životě potkalo.

Poslední životní zkouškou bylo pro Josefa Sedláka období po onemocnění, které mu vzalo možnost samostatně literárně tvořit. Pro člověka široce kulturně činného, a zejména literáta, je to zkouška nejtěžší a nejbolestnější. Ztráta zraku jej uzavřela do světa naplněného vzpomínkami, do soukromí rodiny a jen nejbližších literárních přátel, s nimiž však kontakt neztratil.

1.1. První životní období

Josef Sedlák se narodil 26. 1. 1922 ve Velké Bíteši jako druhé dítě v rodině bednáře Josefa Sedláka a jeho ženy Anny rozené Dufkové. Za první světové války padl jeho otec v Kyjevě do ruského zajetí a následně prošel také italskými legiemi.

Ve Velké Bíteši, malebném městečku na pokraji Vysočiny, vzdáleném necelých 40 km od Brna, prožil Josef Sedlák se svou starší sestrou Marií šťastné dětství a mládí. O jeho celoživotním vřelém vztahu k rodišti a rodákům svědčí i fakt, že se sem každoročně téměř po celý život vracel i se svou rodinou a že na léta mládí vždy rád vzpomínal jako na šťastné a zajímavé životní období. Rodnému kraji se nikdy neodcizil, nikdy se nepřestal ke svému rodišti hrdě hlásit.

Na sklonku svého života se vyjádřil takto:

„Pro mě pořád zůstane moje rodný město, to jest Velká Bíteš a Vysočina, přesněji řečeno předhůří Vysočiny od Brna dál, velkou hodnotou. Ne že bych nemohl být ve světě někde, ale za normálních poměrů, což teď by bylo možný, když člověk ví, že se kdykoli zase vrátí. Ovšem být ve světě s takovou myšlenkou, že se nevrátím, nebo dokonce s takovou myšlenkou, kterou propagoval Škvorecký, že je to jedno, kde člověk žije, hlavně že se má dobře, tak s tím se já osobně nemůžu smířit. To záleží zřejmě na tom, jaký měl člověk mládí. A to moje mládí na Vysočině bylo zajímavý.¹

V roce 1937 byl Josef Sedlák přijat na klasické gymnázium v Legionářské ulici v Brně. Tato škola byla znamenitá. Studovali zde například i Vilém Mrštík, Alfons Mucha a Jan Herben. Na vzdělávání a výchově Josefa Sedláka se podílely významné vlastenecké osobnosti předválečného Československa, jako byl ředitel dr. Josef Kudela, blízký spolupracovník T. G. Masaryka, nebo pozdější univerzitní profesor dr. Robert Konečný, básník a literární kritik, filozof a psycholog. I díky nim začal Josef Sedlák tíhnout k literatuře. Zaujala ho nepovinná ruština, chtěl se věnovat bohemistice.

Maturitu skládal ve školním roce 1941/1942, právě na začátku období, jež v našich dějinách označujeme jako heydrichiádu. Byla to doba nejkrutějšího teroru a psychického tlaku.

„Byl to zvláštní pocit. Na straně jedné radost, že to mám za sebou. Ale necítil jsem se dospělejší než ráno. Na druhé straně nejistota, co dál. Vysoké školy byly zavřené, budoucnost zcela nejistá. Tu nejistotu rozptýlili naši němečtí patroni. Povolali 21. a 22. ročník na nádenickou práci do Říše. Tento problém jsme měli vyřešený. Byla válka.“²

Takto byla mladé generaci v životním rozletu „lámána křídla“. Mladí nad 18 let museli tvrdě pracovat pro Velkomoravskou říši na území Protektorátu Čechy a Morava, ročníky 1921-24 byly určeny na otrocké práce v Německu nebo Polsku. Pracovnímu nasazení neunikl ani Josef Sedlák. Ocítl se daleko od svého domova. Pracoval u Katovic jako pomocný dělník a tesař na stavbě těžních věží a strojovny pro doly, později při

¹ Přidal, A.: Potulky knihami a časem. Tentokrát mezi slovy a kameny, rozhlasový pořad Českého rozhlasu 3- Vltava, 29. 9. 2007

² Sedlák, J.: *Vzpomínání (nejen) pro vnuky a pravnuky*. (Ed. V. Hlúzová). Vlastním nákladem. Šternberk 2008. Totální nasazení, s. 9.

budování základny pro baterie protiletadlového dělostřelectva. V lednu roku 1945 se mu podařilo uprchnout. Skrýval se až do konce války ve své rodné Velké Bíteši.

1.2. Druhé životní období

Po osvobození Josef Sedlák nejdříve uvažoval o vysokoškolském studiu literární vědy, ale rozhodl se pro učitelskou dráhu, s níž by mohl spojit i vlastní literární tvorbu. Absolvoval abiturientský kurz pro učitele a začal působit jako pedagog ve Zbraslavi u Brna, nedaleko svého rodiště. Na začátky svého učitelování vzpomíná Josef Sedlák ve svých prózách jako na období poněkud „deštivé“. Do školy totiž dojížděl na kole, a tak i špatné podzimní počasí sehrálo částečně svou roli v tom, že odtud zakrátko odešel.

I se svou nastávající manželkou Lubomírou Křížovou, rovněž učitelkou, se přihlásil na vládní výzvu do pohraničí. Jejich novým domovem se stal severomoravský Šternberk. Za války německý, po válce osidlovaný českými občany.

V roce 1945 byl Josef Sedlák ustanoven jako učitel na měšťanské škole v Janské ulici, nynější ulici Dr. Hrubého. Vyučoval dějepis, ale hlavně ruský jazyk, protože jako jediný v okrese měl kvalifikaci pro výuku ruštiny na měšťanských školách. V roce 1946 se oženil, a téhož roku, po dokončení adaptace bývalého chudobince v Jugoslávské (pozdější Svatoplukově) ulici, přešel spolu s dalšími učiteli na nově zřízenou druhou šternberskou měšťanskou školu. Definitivním učitelem se stal až v roce 1949, kdy složil zkoušku způsobilosti z 1. oboru. V letech 1953-59 byl na tehdejší osmileté střední škole Svatoplukova zástupcem ředitele Bohumíra Švába, v roce 1959 se stal ředitelem nově zřízené devítileté školy v ulici Dr. Hrubého.

V roce 1962 si Josef Sedlák splnil svůj sen, dokončil dálkové studium na Vysoké škole ruského jazyka a literatury v Praze (překladačský směr) jako promován filolog.

Ředitelem 2. ZDŠ ve Šternberku byl až do začátku kalendářního roku 1970. Ze školy, ale ze školství vůbec odešel v pololetí školního roku 1969/70.

1.3. Třetí životní období

1.3.1. Nucený odchod ze školství

Velké naděje na změnu poměrů vkládali u nás lidé v tzv. Pražské jaro 1968. Očekávali demokratizaci celé naší společnosti. Jejich naděje tehdy posilovali i státní a straničtí představitelé. Z podepsání „moskevských protokolů“ však vyplynul „dočasný pobyt vojsk“, což znamenalo prohru reformistické politiky KSČ. Snaha o demokratizaci

režimu byla zvenčí potlačena vojsky Varšavské smlouvy v čele s armádou Sovětského svazu, zevnitř pak následnou normalizací.

Po politických prověrkách v roce 1969/70 byli učitelé na všech školách nuceni mimo jiné vyslovit názor na vstup cizích vojsk. Mnozí straníci pak byli z KSČ vyškrtnuti nebo vyloučeni a řada nestraníků potrestána po úřední linii. Také Josef Sedlák se stal jedním z řady potrestaných učitelů. Kvůli svému politickému postoji po srpnové invazi vojsk do naší vlasti byl v roce 1970 propuštěn ze školství.

Dne 13. února 1970 byli v bývalém olomouckém okrese radou ONV odvoláni ze svých funkcí tři ředitelé škol, dva z Olomouce, třetím byl Josef Sedlák. Dovolím si citovat část dokumentu OV KSČ z 29.1.1970 (i s neopravenými chybami). Je to hodnocení činnosti Josefa Sedláka v krizovém období.

„POV KSČ v Olomouci dne 29.1. 1970 na svém zasedání rozhodl vyloučit okamžitě Josefa Sedláka z KSČ, zbavit ho okamžitě funkce a nedat mu možnost působení na mladé lidi ve funkci ředitele ZDŠ ve Šternberku.

Jmenovaný se velmi aktivně zapojil do obrodného procesu již od počátku roku 1968. Jeho aktivita ještě více vzrostla po srpnu 1968. Po vstupu vojsk okamžitě vyvíjel činnost se zaměřením proti sovětským vojákům a na obhajobu Dubčekova vedení. Soudruh Sedlák se svým jednáním a vystupováním zařadil mezi pravicové oportunisty. Stál jasně na protistranických a pravicově oportunistických pozicích, za něž aktivně bojoval. Významnou měrou se podílel na vytváření nátlakových skupin vůči vyšším stranickým orgánům...”³

Josef Sedlák byl kritizován za vydávání letáků, požadujících okamžitý odchod sovětských vojáků, za svá veřejná vystoupení, za svá prohlášení, že lituje a stydí se za to, jak učil žáky o osvoboditelích ze Sovětského svazu atd.

„Ještě se mě ptali, jestli si přeji být přítomen projednávání mých zločinů na předsednictvu OV,“ vypráví ve svých vzpomínkách. Tehdy odpověděl: *„To opravdu nevím, soudruzi, budu si to ještě rozmyslet, ale nezdá se mi to smysluplné. Nedostavím-li*

^{3, 4} Sedlák, J.: *Vzpomínání (nejen) pro vnuky a pravnuky*. (Ed. V. Hlůzová). Vlastním nákladem. Šternberk 2008. *Vzpomínání nejen pro vnuky a pravnuky*, s. 32-36.

se na vaše pozvání, považujte mou odpověď za negativní... Toho dne, kdy se kauza konala, bylo tak krásné počasí, že jsem dal bez váhání přednost pohybu na čerstvém vzduchu. A to už byl vlastně konec mého učitelování.“⁴

Ze školy s ním musela odejít také sekretářka, protože se jí kladlo za vinu, že si ředitel psal na stroji „jakési protistátní letáky a pamflety“. Další učitelé byli potrestáni pracovními důtkami nebo napomenutími. Vedle nových ředitelů věnovali od roku 1970 také zvýšenou „pozornost“ potrestaným „osmašedesátníkům“ a „pomýleným“ učitelům i okresní a krajsí inspektoři. „Ocejchovaní“ učitelé byli nuceni k tzv. „vysoké angažovanosti“, samozřejmě nehonorované. Vedle vysoké vytíženosti ve škole to byla různá mimoškolní činnost i práce pro veřejnost. Tak se tito učitelé stávali rukojmími za osudy svých vlastních dětí.

Obdeník olomouckého okresního výboru KSČ Stráž lidu zveřejnil 26.2.1970 článek J. Urbance s názvem Mají ještě morální právo vychovávat? Autor vychází z důvodové zprávy rady Okresního národního výboru v Olomouci, v níž na základě politického hodnocení postojů ředitelů škol ve školním roce 1968/69 odbor školství navrhuje odvolání tří ředitelů škol v olomouckém okrese, a to ředitele ZDŠ ve Šternberku Josefa Sedláka, ředitele ZDŠ v Olomouci-Pavlovičkách Bohumila Chrastiny a ředitele olomoucké ZDŠ (třída Spojenců) Rostislava Kubáče.

Článek ostře napadá především ředitele Josefa Sedláka za jeho „protisocialistickou a protisovětskou činnost“ a bez skutečné znalosti faktů líčí zaujatě dění ve škole v roce 1968. Závěrem uvádí:

„Nikdo však nemůže souhlasit s tím, aby státní zaměstnanci, kteří jsou bezesporu dobře zabezpečeni, hlásali nenávist proti vlastnímu státu. A kdo nechce pochopit, pak musí počítat s tím, že bude muset svou působnost přemístit na jiný úsek. Rozhodně však ne na využívání bezelstnosti a důvěřivosti dětí ke křivení jejich myslí.“⁵

• ⁵ Hlůzová, V.: Vzpomínání na školu. Almanach školy, léta 1945-2002. Šternberk 2003. 98 s.

1.3.2. Zákaz publikace a perzekuce rodiny

Josefu Sedlákovu byla zakázána také publikační činnost, zákaz trval po celou dobu 70.-80. let. Školní kronika a veškeré písemnosti z doby jeho ředitelování i z doby předchozí musely být odevzdány a byly skartovány.

Na dva roky se ocitl bez zaměstnání, a přestože se mu podařilo získat alespoň tříměsíční stipendium od Literárního klubu a několik filmů k překladu, k obživě celé rodiny to nestačilo. Veškerá starost o šestičlenou rodinu spočívala na bedrech paní Lubomíry Sedlákové, ženy, která byla taktéž kulturně orientovanou osobností, svůj literární a pěvecký talent však nemohla při svém náročném učitelském povolání a péči o domácnost a rodinu tolik rozvíjet.

Výtvarně nadaný syn Dalibor nedostal doporučení k dalšímu studiu. Dne 7. 2. 1973 sděluje Gymnasium Šternberk Josefu Sedlákovu:

Přihláška Vašeho syna Dalibora Sedláka, studenta 4. a roč. našeho ústavu, na střední uměleckoprůmyslovou školu v Brně nebyla rozmístovací komisí doporučena pro politické postoje otce v krisových letech. Sdělte nám, zda přesto trváte na odeslání přihlášky na uvedenou školu.⁶

Josef Sedlák k tomuto svému životnímu údobí dodává vysvětlení:

„By bylo stačilo tehdy velmi málo, aby se co se stalo, nestalo, stačilo by, kdybych řekl já jsem se pomýlil a s tím vstupem vojsk souhlasím, jenže já jsem s tím nikdy nesouhlasil a všude na všech místech jsem to dával hlasitě najevo. To byl ten důvod, proč jsem byl vyhozen ze školství, proč taky jsem měl zákaz publikace, kterej ovšem nebyl tak zlej, protože jsem měl už v té době dost kamarádů, dobrejch kamarádů, kteří mně zcela nezištně půjčovali svoje jména, i když to pro ně bylo riskantní, protože kdyby to bylo prasklo, tak by při nejmenším spadli na stejnou úroveň jako já.“⁷

⁶ Sedlák, J.: *Vzpomínání (nejen) pro vnuky a pravnuky*. (Ed. V. Hlůzová). Vlastním nákladem. Šternberk 2008. *Vzpomínání nejen pro vnuky a pravnuky*, s. 32-36.

⁷ Pustějovská, I.: *Všichni naši rodáci*, rozhlasový pořad Českého rozhlasu Olomouc

1.4. Čtvrté životní období

Josef Sedlák už v mládí rád pracoval se dřevem a kovem. Později se k nim přidal třetí materiál a tím byl kámen. Psychicky náročné učitelské povolání pak po čtvrtstoletí vystřídala fyzicky náročná práce s kamenem, jenž se stal jeho doživotní láskou - stejně jako literatura.

„Ono to není zase tak zlý, když se to tak vezme, protože člověk sice ztratí svoje povolání, ale jestli má ještě něco zajímavějšího, no a já jsem měl, jako to překládání, tak potom i ten kámen, tak mu to tak nevadí. A pokud jde o peníze, tak s penězi je to tak. Když jsou, jsou, a když nejsou, nejsou. Já zjistil, že když jsem třeba ty dva roky byl bez zaměstnání, taky jsme žili. Samozřejmě, nemohli jsme si koupit pomeranč, nemohli jsme si koupit banán, nemohli jsme si koupit to nebo no. No, ale že by člověk umíral hladem, to tak nikdy nebylo.“⁸

Ve svých padesáti letech začal studovat Střední průmyslovou školu kamenickou v Hořicích a v roce 1974 připojil ke svému vysokoškolskému diplomu z roku 1962 (Vysoká škola ruského jazyka a literatury v Praze, překladatelský směr) maturitní vysvědčení. Získal kvalifikaci kameníka a v letech 1972 -82 pracoval jako kameník Okresní památkové péče Olomouc. Dne 2. 12. 1982 mu komise pro posuzování odborné způsobilosti pracovníků umělecké řemeslné práce při ústředí uměleckých řemesel v Praze (organizace působnosti ministerstva kultury) udělila titul Mistr umělecké řemeslné práce v oboru kamenosochařství – restaurátorství. Byl to tehdy titul v udělování různých cen méně frekventovaný, a tudíž cennější než Zasloužilý umělec.

A jak se z učitele stane kameník? Už k získání práce u Okresní památkové péče přispěla řada šťastných náhod. A zejména ředitel památkové péče inženýr Fiala, který i přes Sedlákův politický „škrálop“ se rozhodl jej zaměstnat a dokonce doporučit ke studiím na Střední průmyslové škole v Hořicích. *„Stihl jsem ji vystudovat za dva roky, takže se vylepšila i má finanční situace. Už jsem nebyl pomocný dělník, ale kvalifikovaná pracovní síla. Jméno inženýra Fialy nesmí být zapomenuto! Riskoval hodně, a přesto se odvážil,“⁹* říká Josef Sedlák ve svých vzpomínkách.

⁸ Pustějovská, I.: Všichni naši rodáci, rozhlasový pořad Českého rozhlasu Olomouc

⁹ Sedlák, J.: *Vzpomínání (nejen) pro vnuky a pravnuky*. (Ed. V. Hlůzová). Vlastním nákladem. Šternberk 2008. Vzpomínání pro vnuky a pravnuky, s. 36.

První zakázku získal zásluhou sochaře Josefa Stárka ze Sv. Kopečka v olomouckém dómu. Potom se zabýval na doporučení docenta Hlobila a doc. Milana Tognera soupisem mobiliáře na Sv. Kopečku, a nakonec se uplatnil v týmu restaurátora Ladislava Werkmanna při renovaci městských kašen a sloupu Nejsvětější Trojice.

Na tuto pracovní zakázku vzpomíná velmi rád: „*Když jsem poprvé překonal všechny žebříky cestou k nejvyšší podlážce lešení na Trojici, cítil jsem lehké mrazení. Jako by mě do sebe vtahovalo samo nebe. Trojice byla po čtyři sezony nejenom naším pracovištěm, ale i místem našeho společenského vyžití. Přijímali jsme zde návštěvy přátel a známých, přicházeli za námi sochaři i malíři, historici i kunsthistorici a všichni ostatní, které naše práce zajímala.*“¹⁰

U Okresní památkové péče pracoval Josef Sedlák až do svého důchodu, tedy do roku 1982. Vzhledem ke svému zdravotnímu stavu pak musel této namáhavé práce zanechat.

1.5. Poslední životní období

Poslední léta svého života trávil Josef Sedlák již vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu a po smrti své manželky Lubomíry (2003) uzavřeně v rodinném soukromí. Přesto se snažil udržovat styk se svými přáteli a dle možností i tvořit.

Několik let před svou smrtí si postěžoval: „*Trochu mne mrzí, že z velkého počtu kdysi dobrých přátel a známých dnes téměř nikoho nenapadne někdy se zastavit. Celý svět spěchá a nemá čas.*“¹¹

Poslední životní ranou bylo pro Josefa Sedláka téměř úplné oslepnutí. Šedý zákal mu byl odoperován, následně ho však postihl i zákal zelený, a lékařům se bohužel již nepodařilo jeho zrak zachránit. Knihy mu pak částečně nahrazovaly rozhlasové nahrávky, které mu byly zasílány poštou.

V sobotu 28. dubna 2007 byl Josef Sedlák stížen infarktem. Jeho zdravotní stav byl velmi vážný, rychle však byl převezen do Fakultní nemocnice v Olomouci na oddělení akutní péče, kde se lékařům podařilo probudit a stabilizovat jeho životní funkce. Následně byl převezen do šternberské nemocnice. Zde zemřel dne 18. května 2007 ve věku 85 let.

¹⁰ Sedlák, J.: *Vzpomínání (nejen) pro vnuky a právnický*. (Ed. V. Hlůzová). Vlastním nákladem. Šternberk 2008. Ať žije baroko, s. 26-27.

¹¹ Přidal, A.: Potulky knihami a časem. Tentokrát mezi slovy a kameny. Český rozhlas 3- Vltava, 29. 9. 2007

2. Josef Sedlák a literatura

Literatura byla bezpochyby celoživotní doménou Josefa Sedláka. Vztah k ní neohrožily ani mnohé jeho životní peripetie, zvláště v období po roce 1968. Věnoval se překladatelství prózy i poezie, publicistice, ale současně psal i vlastní prózy a básně. Jednotlivé prózy a básně byly publikovány také v tisku, celoživotní básnická tvorba byla vydána v několika sbírkách až na sklonku autorova života i posmrtně.

2.1. Osudové setkání s ruštinou

Josef Sedlák se během svého života s ruštinou setkal několikrát. Jeho první vzpomínka se pojí s dobou útlého dětství, kdy si jeho otec přivezl ze zajetí v Kyjevě ruskou knihu.

„Ta knížka se tam povalovala a já ještě v době předškolní jsem si v ní listoval, poněvadž byla plná obrázků a perokreseb. Jak jsem později zjistil, její autor nebyl nikdo menší než generalisimus Fluorov a knížka se jmenovala, když bych měl přeložit její titul: Kterak vítěziti. Tak já jsem si v ní listoval, obkresloval jsem si písmenka, a potom jsem dokonce za otcovy pomoci do azbuky přepsal i naše jméno.“¹²

Josef Sedlák patřil už od prvních školních tříd k nejpilnějším čtenářům. A když roku 1936 slyšel ve třídě u příležitosti 100. výročí úmrtí Karla Hynka Máchy celý Máj, byl přednesem učitele Bohuše Sládka natolik okouzlen, že odklon od reálně orientovaných předmětů na sebe nedal dlouho čekat, a jeho zájem se soustředil na literaturu. Během gymnaziálních studií se jeho vztah k literatuře dále formoval, a to díky řadě výborných pedagogů. Mezi ně patřil například profesor Švirík, který se vrátil z Ruska jako legionář, a Josef Sedlák ho obdivoval za jeho brilantní znalost ruského jazyka, zejména však za jeho výslovnost. Dokonce ho s úsměvem na rtech podezřívával, že ani není možné, aby „neRus“ takto mluvil. Vztah k ruštině byl za studií pěstován jako vzácná rostlina i díky krásným romancím, které zpívali ve školních lavicích.

Podruhé se Josef Sedlák s ruštinou setkal za války, v době totálního nasazení na území Polska. Zde měl příležitost procvičit si ruský jazyk v „praxi“. Setkával se tu totiž také s nejnižší postavenými ruskými zajatci.

¹² Pustějovská, I.: Všichni naši rodáci, rozhlasový pořad Českého rozhlasu Olomouc

Další setkání s ruštinou je u Josefa Sedláka spojeno s příchodem ruských vojáků – osvoboditelů v roce 1945. V jedné z mnoha povídek například vzpomíná na ruského důstojníka, který se ho optal na cestu.

„Natáhl jsem se k němu, že mu ukážu. Tehdy už jsem uměl dobře rusky a měl jsem sto chutí si popovídat, ale on mě od té mapy odstrčil a nenechal mě podívat. To mě urazilo a vlastně naštvalo. Ale kolem bylo plno jezdců na koních, takže jsem na tu urážku hned zapomněl. Celý jsem byl naplněn blahem. Je konec války! Do dneška je to pro mě nejkrásnější a nejšťastnější den mého života.“¹³

Jako pedagog vyučoval Josef Sedlák ruštině na druhém stupni základních škol po celých dvacet pět let. Po celou tuto dobu však také velice intenzivně překládal ruskou poezii i prózu. Miloval tento slovanský jazyk, a při návštěvách delegací ze Sovětského svazu se vždy uplatnil také jako překladatel. Když např. do Šternberka zavítal kapitán Suren Galustovič Davťjan, velitel vojenských jednotek Rudé armády, které osvobodily Šternberk a okolí, vždy se mu po celou dobu pobytu věnoval (1955, 1965, 1970). Potřetí navštívil kapitán Davťjan Šternberk i s manželkou. Protože byl kapitán Davťjan v civilním povolání také pedagogem, zástupcem ředitele učňovské školy v arménském Jerevanu, dobře si s Josefem Sedlákem rozuměli. Josef Sedlák měl také řadu přátel mezi rusisty v Olomouci i v Praze.

Tím těžší pro něj bylo setkání s ruštinou v ústech ruských okupantů v roce 1968. Tentokrát jejich „bratrskou pomoc“ odmítl, a tak musel „z kola ven“. Na jazyk ovšem nezanevřel nikdy.

2.2. Překladatelství

2.2.1. Próza

První překladatelské a literární zkušenosti získal Josef Sedlák již za svých středoškolských studií. Jazykový talent Josefa Sedláka prozrazují již i jeho rané překlady - básně Rainera M. Rilka a pohádky německého romantika Friedricha de la Motte Fougueze. Překládal ponejvíce z ruštiny, ale také z němčiny a polštiny.

¹³ Sedlák, J.: *Vzpomínání (nejen) pro vnuky a pravnuky*. (Ed. V. Hlůzová). Vlastním nákladem. Šternberk 2008. První den svobody, s. 14.

Šíře jeho překladatelské činnosti je naprosto výjimečná. Přes čtyřicet let, přes čtyřicet knih. Mezi jeho oblíbené autory patřili například Arťom Vesjolyj, Vasilij Bělov, Čingiz Ajtmatov, Valerij Brjusov, Jevgenij Zamjatin.

Po celou dobu dvacetileté perzekuce byl Josef Sedlák nucen překládat „do šuplíku“. Mezi překladateli i jeho přáteli se však našli stateční „pokrývači“, kteří se nebáli vzít na sebe riziko, že sami skončí jako zapovězení, jestliže se tajná úmluva prozradí. „Pokrývat“ znamenalo půjčovat své jméno někomu, kdo svou práci nesměl podepsat, protože se ocitl na seznamu politicky zavržených lidí, názorově nevyhovujících a nežádoucích pro společnost. Takovému člověku se obvykle nepodařilo své dílo skrýt ani pod pseudonymem, poněvadž ho jeho rukopis prozrazoval. Na počátku 70. let byl slovům a jménům přikládán mnohem větší význam, než měla ve skutečnosti. Zamlčována byla nejenom jména autorů knih, divadelních her, scénářů, ale také jména výtvarníků a hudebníků. I redaktoři někdy ve snaze postiženým literátům existenčně pomoci mlčky přihlíželi této riskantní „hře na schovávanou“.

Bližší seznam bibliografie, která uvádí na pravou míru údaje o překladech a překladatelích, které byly v minulosti publikovány buď bez uvedení překladatelova jména, pod vynuceným pseudonymem nebo pod jménem jiného autora, přináší kniha Zamlčování překladatelé. Vznikla z iniciativy dr. A. Přidala ve spolupráci s Obcí překladatelů. Editorkou publikace je Zdeňka Rachůnková.

Díky této velice přínosné publikaci jsem se i já mohla blíže seznámit s touto problematikou. Je zřejmé, že seznam prací nemohl být i přes veškerou snahu autorského kolektivu kompletní. Sama jsem se o tom přesvědčila při jednom ze svých rozhovorů. Pan prof. Miroslav Zahrádka mi pověděl o zastoupení Josefa Sedláka v knize s názvem Jak jsme bránili jeden stalingradský dům, jejímž autorem je Ivan Filipovič Afanasjev. Tato kniha v seznamu bibliografie bohužel uvedena není.

Během normalizačních let vyšla řada překladů Josefa Sedláka pod jménem tzv. „pokrývače“. Mezi jeho přátele, kteří našli odvahu propůjčit mu svoje jméno, patří : Ludmila Dušková, Vojtěch Gaja, Marcela Neumannová, Taťjana Hašková, Jaroslav Hulák, Anna Nováková, Vlasta Tafelová, Marcela Neumannová, Václav Černý, Jiří Táborský a Miroslav Zahrádka. Těmto lidem lež vynucená okolnostmi ztěžovala život, protože museli vystupovat jako autoři prací, které nebyly jejich dílem. Čelili chvále i hanění, a to bezpochyby zasluhuje být připomenuto. Josef Sedlák mohl tedy díky nim dál hledat, zkoumat, přebírat i objevovat pravá slova pro své autory. Byl jim za to nesmírně vděčný.

V interview pro brněnský časopis *Host do domu* (1999) to Josef Sedlák náležitě ocenil:

„Po osmašedesátém stranaavláda rozhodla, že nesmím publikovat. Měl jsem ale dost dobrých kamarádů (vlastně spíš kamarádek), kteří mi ochotně a nezištně půjčovali svoje jméno, takže jsem mohl publikovat vskrytu dál. Bylo to pro ně riskantní. Patří jim můj dík.“¹⁴

Publikační závory padly až v roce 1989. Tehdy byla otištěna báseň pod názvem *Píseň o Stalinovi*. Josef Sedlák ji přeložil z ruského originálu autora J. Aleškovského. Zaslal ji do literárního měsíčníku *Kmen* jako polemiku s pí. Fojtíkovou, která „plakala na tím, co jsme udělali Stalinovi, tomu velikánu lidstva“. K Sedlákově překvapení byly tyto verše otištěny a způsobily tak jeho „vynoření se“ z nebytí a hluboké ilegality. Mohl tedy konečně začít svobodně žít i tvořit, jak dlouho toužil. Josef Sedlák s největší chutí překládal autory, jejichž jazyk se nepodával snadno a nutil hledat něco nového i v češtině. Zapomenuté výrazy, slova nově vytvořená, nezvyklé vazby. Ne každý překladatel dokáže najít to správné slovo nejen po stránce obsahové a významové, avšak Josef Sedlák v tom byl mistrem svého oboru. Uměl naslouchat obsahu a následně jej interpretovat takovým způsobem, že lze jen těžko poznat, že se jedná o překlad a ne o originální dílo.

Co se týče inspiračních zdrojů, ty se pochopitelně zrcadlí především v jeho vlastní literární tvorbě, ale i v překládání mají své pevné místo. Velkým zdrojem inspirace byla pro Josefa Sedláka příroda a prostředí, ve kterém žil a tvořil. Jeho vlastní pokoj se vzácnou knihovnou a výhledem na celý Šternberk, který měl jako na dlani. Jejich vila zdobená nádhernými obrazy a vlastními výtvary, jejíž celkový vzhled dotváří krásná zahrada plná umělecky ořezaných kosodřevin a stromů, zdobená kamennými sochami Sedlákovy vlastní tvorby.

Překlady Josefa Sedláka mývají velmi těsný vztah k originálu, překladatel nevynechává z textu ani drobné epizody nebo lyrické pasáže. Cílem Sedláka je především reprodukovat čtenáři překlad co nejvěrněji. Autorův literární rukopis však nelze charakterizovat pouze slovy. Nejlepším obrazem jeho tvorby jsou jednotlivá díla, která si vybíral k překladu, a to může zajisté nejlépe zhodnotit pouze člověk, pohybující se ve stejném oboru. Člověk, který si také pohrává se slovy. Jedním z nich byl právě

• ¹⁴ Přidal, A.: *Potulky knihami a časem*. Tentokrát mezi slovy a kameny, rozhlasový pořad Českého rozhlasu 3-Vltava, 29. 9. 2007

pan prof. Zahrádka, který mi taje překladatelství odhaloval ve svém rozhovoru. Stávaly se mi tedy mnohem jasnějšími a zřetelnějšími.

„Josef Sedlák – po válce jeden z našich prvních ruštinářů, znal dílo ruských autorů jak málokdo.“ Slova pana Zahrádky potvrzují, že si Josef Sedlák vybíral samé nesnadné autory:

„Byl to svérázný Bělov ze severního Ruska a pišící s výrazným akcentováním právě severních dialektů, Kirgiz Ajtmatov i Gruzín Amiredžibi. Byl to velmi obtížný Zamjatin a zcela mimořádně náročný Arťom Vesjolyj, experimentující se sekaným stylem i zvláštní kompozicí. Sedlák prostě dokázal překládat Rusy, Němce i Poláky, protože dokázal vždy najít adekvátní jazykovou polohu pro vyjádření jejich originality. Ke svým autorům, které překládat, měl totiž svůj vnitřní vztah.“

Rus krví umytá

Jednou z takovýchto knih, která byla napsána téměř zaumným jazykem, a přesto se Josef Sedlák neváhal pustit do jejího překladu, je dílo Rus krví umytá. Jejím autorem je výborný ruský dramatik a prozaik Arťom Vesjolyj, který bojoval za občanské války na straně Rudé armády a následně se stal obětí stalinských represálií. Josef Sedlák překlad této knihy považoval za jedno ze svých životních děl, a já se domnívám, že právem. Proto jsem se rozhodla tomuto dílu věnovat ve své práci větší pozornost.

Silně rytmizovaná próza plná neologizmů je z překladatelského pohledu velmi obtížná, ne však pro Josefa Sedláka. Jemu právě takovýto styl velmi vyhovoval. Rád hledal slova i celé vazby, které co nejpřesněji odpovídaly původnímu textu autora. Pro přiblížení způsobu Sedlákovy překladatelské práce uvádím jeho slova:

„Hned na začátku byla první kapitola, se kterou jsem si chvilku hrál, a titul té kapitoly zněl: Смертию смерть поправь [Smertiu smert' poprav] . Поправь [Poprav] s měkkým znakem na konci, čili přechodník. A teď co s tím? Problém byl v tom, že jsem se nemohl opřít ani o současnou liturgii pravoslavnou, a tím méně o katolickou. A to: Kristus vstal z mrtvých, kdybych to přeložil strašně humpolácky, by znělo: A přemohl smrti smrt. Ale to potřebuje mít nějakou šťávu. Nakonec se mně podařilo, že mně půjčil pan farář, teď nevím, jestli byl československej nebo československej, nějakou liturgii a

že jsem přišel na to, že oni v té velikonoční liturgii mají: Kristus vstal z mrtvých, smrt nad ním nepanuje. Tak to se mně líbilo, a tak to tam taky stojí.“¹⁵

S touto knihou měl Josef Sedlák od počátku problémy. Když mu redakce dodala ruský originál, zjistil, že to není zdaleka poslední autorské vydání. Říká: „Vesjolého zlikvidovali někdy v roce 1937, dodnes se přesně neví kdy a jak. Zlikvidovali ho tak důkladně, že i z jeho díla zůstal jediný exemplář posledního vydání z roku 1936 ve Státní vědecké knihovně v Leningradě.“

Knihla byla Josefu Sedlákovi zaslána na mikrofilmu. V té době však měla čtecí přístroje jen Státní bezpečnost. Naštěstí ji šéfredaktor překopíroval na dokument. Sotva ale začal Josef Sedlák překládat, vyšlo v Moskvě nové vydání. Když si ho zakoupil, měl tedy tři originály. Avšak ani to mu práci příliš neusnadnilo, a to vzhledem ke složitému stylu, jakým byla kniha napsána.

Problémy pokračovaly i po dokončení knihy, neboť ji nakladatelství odmítlo vydat z důvodu, že je příliš exkluzivní a že by nezískala oblibu u širokého spektra čtenářů. Zájem o ni projevilo až nakladatelství Odeon, kde také vyšla v edici Světová četba, ovšem ve zkrácené verzi. Nepříjemným zjištěním byla pro Josefa Sedláka informace, kterou se dozvěděl až po letech od svého velmi dobrého přítele. Když ho jednoho dne potkal před olomouckým nádražím, řekl mu:

„Tuhle jsem viděl, že v divadle Petra Bezruče chystají dramtizaci nějakého ruského autora. Nikdy jsem o něm neslyšel. Vy možná o něm něco víte.“ „Bodejť! To bude asi můj překlad,“ napadlo J. Sedláka. Později vyprávěl: „Doktor Musil se zašel z pilnosti optat na ředitelství divadla a tam se strašně omlouvali, že se jim nepodařilo sehnat moji adresu, aby si vyžádali svolení k použití překladu (stačilo zavolat do redakce nakladatelství). Ale takový byl tehdy zvyk i v rozhlase. Šetřili na honorářích, pokud si toho autor nevšiml. Měl jsem strach, co z mého překladu udělali. Celá knížka ležela i stála na jazyku a jakákoliv snaha o přičesání by znamenala katastrofu. Naštěstí dramtizátor Roman Císař se k mému překladu zachoval ohleduplně. Premiéru jsem sice neviděl, zrovna mě položil zánět žil, takže jsem musel chvíli počkat. Největší radost jsem měl z toho, že herci zřejmě hráli s chutí a obecenstvo (mladá) s chutí tleskalo.“¹⁶

¹⁵, ¹⁶ <http://www.orneus.cz/05repertoar/sedlak/clanky/sedlak-dopisy.htm>

Za úspěšný překlad knihy Art'oma Vesjolého Rus krví umytá získal Josef Sedlák v roce 1967 překladatelskou cenu.

2.2.2. Poezie

Překladatelství samo o sobě je považováno za velmi náročnou činnost, neboť vyžaduje od překladatele kromě spousty stráveného času dokonalou znalost obou jazyků (výchozího i cílového), ale také obrovský cit pro styl a literární nadání vůbec. Co se týče překladů poezie nebo písňových textů, jejich náročnost je ještě o mnoho vyšší, protože překladatel musí opravdu dobře znát nejen témata, kterými se texty zabývají, ale například také osobnost autora, jeho životní příběh, zázemí apod.

První Sedlákovou básní přeloženou z ruštiny byly verše Vladimíra Galaktionoviče Korolenka. Tento autor strávil pět let v sibiřském vyhnanství. Později Josef Sedlák překládal díla autorů z různých časových období, představitele různých literárních směrů. Připomeňme například představitele romantismu A.S. Puškina, M. L. Lermontova, dále básníka druhé vlny literárního symbolismu A. Bloka, nebo S. Jesenina, básníka milujícího ruskou přírodu a píšícího pokorná vyznání o odevzdanosti osudu. J. Sedlák překládal rovněž autora meditativní, novoromanticky laděné reflexivní lyriky I. Bunina, původní symbolistickou autorku Marinu Cvětajevu, která na počátku 20. století vynikala v expresionistické lyrické skladbě a jejíž pozdější básně využívají prvků akméismu a futurismu aj.

V roce 2009 vydalo město Šternberk Sedlákovy překlady devatenácti ruských, jednoho polského a tří německých autorů pod názvem Dobrou noc, majolenky, dobrou noc, vrány. Editorem sbírky byl dr. Jaroslav Váňa.

V knize najdeme například Blokovu lyriku, Jeseninův něžný Dopis matce, jednu z nejkrásnějších básní Borise Pasternaka Zimní noc, ale i málo známé verše Ivana Bunina nebo kruté stroky dlouholetého vězně ze stalinských lágrů Varlama Šalamova.

Jako příklad, v němž se zrcadlí bohatá slovní zásoba a literární cit Josefa Sedláka, jsem vybrala jednu z básní, zařazenou v knize Dobrou noc, majolenky, dobrou noc, vrány. Jedná se o milostnou lyriku ruského básníka Ivana Bunina. Z této básně je patrné, že Josef Sedlák neklade přílišný důraz na významovou přesnost překladu, proniká pod povrch, a neopomíjí drobné detaily.

Иван Бунин

Мы рядом шли

Мы рядом шли, но на меня
Уже взглянуть ты не решалась,
И в ветре мартовского дня
Пустая наша речь терялась.

Белели стужей облака
Сквозь сад, где падали капли,
Бледна твоя была щека,
И как цветы глаза синели.

Уже полураскрытых уст
Я избегал касаться взглядом,
Но был еще блаженно пуст
Тот дивный мир, где шли мы рядом.¹⁷

Překlad Josefa Sedláka:

Poslední setkání

Ještě jsme vedle sebe šli,
ale tvůj pohled uhýbal už stranou.
A chladný vítr březnový
odnášel slova v na shledanou.

Cupital deštík veselý
a chystal se i nás už smočit.
Z pobledlé tváře hleděly
tvé pomněnkové oči.

Bál jsem se skoro pohledět
na tvoje uzamčená ústa.
K zbláznění prázdný byl náš svět
a stezka v parku tak podivně pustá.

2.3. Vlastní literární tvorba

Josef Sedlák vstoupil do literatury tvorbou básnickou. Své první verše začal publikovat už jako student v časopise Jitro, ve 40. letech minulého století v Zahradníčkově Akordu.

O vydání své první básnické sbírky se pokusil po válce, ale tehdy se jeho poezie zdála být vydavatelům málo nadšená, neodpovídala tehdejšími trendům, a proto nevyšla. Básně sice psal příležitostně dále, ale dle jeho vlastních slov „jen pro potěchu srdce.“ Jeho celoživotní básnickou tvorbu shrnují tři sbírky poezie, které vyšly i díky pomoci obětavých přátel. V roce 1995 vydal Josef Sedlák nákladem B. Teplého z Olomouce útlou, hluboce citlivou bibliofilii Via Crucis, v roce 2002 vlastním nákladem sbírku básní přírodní a intimní lyriky s názvem Kam odlétají ptáci, a v roce 2006 vyšla v edičním plánu Literárního klubu Olomouc jeho básnická sbírka Trn z paty (red. Mgr. B. Kolář).

¹⁷ <http://slova.org.ru/bunin/myrjadomshli/>

Co se týče prozaické tvorby, Josef Sedlák přispíval od roku 1947 také do různých novin, literárních časopisů i almanachů (např. Klas, Svět literatury, Host do domu, Alternativa, Revolver revue, Lidová demokracie, MF Dnes, Hanácké noviny, Šternberské listy). Vzpomínkové prózy a fejetony, jimiž přispíval v letech 1999- 2004 do Šternberských listů, vyšly v roce 2008 knižně po názvem Vzpomínání (nejen) pro vnuky a pravnuky. Tyto prózy shromáždila a pro tisk jako editorka připravila pedagožka Vlasta Hlůzová.

Domnívám se, že k úplnému pochopení myšlenkového poselství básnické i prozaické tvorby Josefa Sedláka je důležité znát i jeho životní příběh. S ním souvisejí také inspirační zdroje jeho tvorby.

Největším inspiračním zdrojem mu po celý život zůstal rodný kraj, jeho kouzelná příroda a prostí lidé v něm. Navíc tu byl i pocit sounáležitosti s literárním a kulturním společenstvím jeho rodného kraje, vztah k Demlovi, Zahradníčkovi, Skácelovi, Kroupovi, Kunderovi, Přidalovi a dalším. Od toho se odvíjí Sedlákova náročnost na myšlenkový náboj vlastní tvorby a absence plytkosti.

Neméně důležitým zdrojem inspirace Sedlákovy tvorby jsou jeho vlastní osudy a reflexe na společenské klima. V jeho básních je např. kritický tón vždy zašifrován do básnického jazyka, nikdy však natolik, aby se v něm ztratil. Právě naopak. Básník se často staví do role vypravěče příběhu. Pointou básně bývá kontrastní srovnání, z něhož vysvitne umělecká pravda vždy totožná s hodnotami svobody.

„Básně Josefa Sedláka jsou málo známé, ale nezaslouženě. Za jejich steskem a rozjímáním, za jejich humorem a sebeironií je něco hlubšího než půvabná hra se slovy. Skutečnost přechází někdy v sen, ve kterém dostává jinou podobu, a leckdy se stává, že sotva je v jednom verši něco vysloveno, v dalším se k tomu připojí pochybnost, otazník nebo ironie.¹⁸

Josef Sedlák psal především volným veršem, mezi básněmi o vážných věcech života a smrti má i básně o radostech, o bizarních snech i groteskních bytostech.

• ¹⁸ Přidal, A.,: Potulky knihami a časem. Tentokrát mezi slovy a kameny, Český rozhlas 3- Vltava, 29. 9. 2007

AČ JSEM JIŽ STÁR

*nehodlám respektovat
vážnost situace
a spíše jsem nakloněn ke klukovinám
které jediné
skýtají chabou ochranu před smrtí
Uléhám většinou bez obav
že bych se nemusel vzbudit
a probouzím se časně
nedočkavostí nového dne
Vzrušují mne obyčejné věci -
vítr a déšť
strom
tráva spálená sluncem
mochomůrka a jiná podobná slova
Důležité starosti starostí
přecházím úsměvem
někdy však poněkud kyselým a vzteklým
Ještě si ukopnu palec
do paty vrazím si trn
a někdy koukám po hvězdách
A tak dozrívám
spojiv konečnost s nekonečností
Vracím se ke kořenům
Nerad*

Tato báseň otištěná v bulletinu Obce spisovatelů zaujala herce, režiséra a nezávislého principála pražského divadla Orfeus Radima Vašinku natolik, že začal po autorovi pátrat a jeho verše uvedl nejen v ČRo 6, ale pojal je také do repertoáru svého divadla Orfeus. Na internetu o tom píše:

„I stalo se, že při jednom z našich kočování měli jsme cestu kolem Šternberka, kde žil. Nebylo těžké vypátrat jeho adresu. Byl to starý pán, veselé nátury, navzdory krutému osudu: po odoperovaném šedém zákalu byl postižen i zákalem zeleným, nevyléčitelným, takže viděl jen obrysově, případně ze 20 cm. Daroval mi svoji sbírku Kam odlétají ptáci,

kterou si vydal svým nákladem. Zalíbila se mi do té míry, že jsem z ní udělal i pořad v našem krytovém divadle Orfeus. “¹⁹

S Josefem Sedlákem si začali dopisovat a z jeho životních osudů a literárního díla vznikly tři pořady Nežádoucích textů, které dělal pan Vašinka pro ČRo 6. Ke scénáři Josef Sedlák poskytl dokumenty, týkající se i jeho soukromého života.

¹⁹ <http://www.orfeus.cz/05repertoar/sedlak/sedlak.htm>

3. Josef Sedlák jako regionální šternberská osobnost

Josef Sedlák přišel do Šternberka 15. prosince 1945. V roce 1946 se oženil s učitelkou Lubomírou Křížovou a spolu založili rodinu. Vychovávali čtyři děti (Ljuba - 1947, Darja -1949, Dalibor -1954, Lenka -1958).

Od svého příchodu do města se velmi aktivně účastnil společenského a kulturního dění ve městě. Jak již bylo zmíněno, Josef Sedlák byl tichým souputníkem Zahradníčkovým, Demlovým, Skácelovým, Seifertovým aj., ale stýkal se také s celou řadou významných šternberských osobností, jakými byli např. učitel a spisovatel Josef Koudelák, učitel a zakladatel šternberského loutkového Kašpárkova divadla František Hlavínek, učitelka a básnířka Anděla Janoušková, učitel a vlastivědný pracovník Josef Valíček, olomoucký univerzitní knihovník, žijící ve Šternberku- Jaroslav Vlach a mnozí další.

Manželé Sedlákovi se stali členy Jednoty divadelních ochotníků, která začala od roku 1946 ve Šternberku uvádět kvalitní hry pod vedením dvou vynikajících režisérů - Františka Hlavínka a Josefa Maciucha. Josef a Lubomíra Sedlákovi byli také členy loutkářského souboru, jehož členové, převážně učitelé, vybudovali v části bývalého německého hostince Bacchus v Olomoucké ulici loutkovou scénu a nacvičovali hry pro děti. Vše se dělalo ve volném čase, nezištně a bez dotací. Malé divadélko přinášelo po deset let mnoho radosti dětem ze Šternberka i okolí. Mimoto se Sedlákovi aktivně účastnili celé řady kulturních a osvětových akcí, pořádaných šternberským Domem osvěty. A to vše vedle své profesní činnosti ve škole, řady mimoškolních povinností i péče o rodinu. Jejich pracovní vytížení bylo mimořádné.

V letech 1970 – 1989 byl Josef Sedlák zcela pohlcen překladatelskou činností a svou prací kameníka-restaurátora. Za prací denně dojížděl převážně do Olomouce, ale i jinam. V roce 1989 se stal ve Šternberku nakrátko mluvčím Občanského fóra. Do veřejného ani politického života se pak již nezapojil, jeho světem zůstala jen literatura. V následném období hojně přispíval do různých regionálních novin a také překládal.

Vzácný byl také Sedlákův celoživotní vztah k bibliofilskému hnutí. Nebyl pouze řadovým členem Svazu českých bibliofilů v Praze, ale skutečným znalcem bibliofilii. Josef Sedlák obsáhl celou problematiku hnutí a podporoval ho. Dokázal se orientovat v širokém autorském okruhu téměř stoletého pěstění krásné knihy, znal bibliofilsky ceněné tiskárny a tiskaře, ilustrátory, umělecké knihvazače.

Josef Sedlák často v kruhu svých přátel pořádal literární večery, na nichž recitoval vlastní poezii. Měl celou řadu literárních přátel a rád se s nimi setkával. Poslední takové setkání se uskutečnilo 7. července 2006 za prosluněného podvečera na krásné velké zahradě, obklopující rodinnou vilu v Opavské ulici 16, kde „Sedláci“ bydlí. Sešlo se tam na osobní pozvání J. Sedláka okolo dvaceti literárně spřízněných duší. Z Prahy dojel principál pražského divadla Orfeus (sekce Krytové divadlo) Radim Vašínska. První část programu vyplnil recitací poezie Josefa Sedláka ze sbírky Kam odlétají ptáci. Radim Vašínska přednesl Sedlákovy překlady tří povídek z Mazurska východopruského spisovatele Siegrieda Lanze (nar. 1926), uspořádané pod názvem Ty smavé chvíle na Žbáňku. Během celého literárního setkání seděl autor uprostřed kruhu hostů pod stromem.

Srdečnou přátelskou atmosféru následné besedy v kouzelné zahradě nelze jistě dodnes vymazat z paměti žádného z účastníků. Zprávu o této akci přinesly na titulní straně i Šternberské listy z 31. 7. 2006 pod názvem Ojedinelý příjemný podvečer. Účastnil se ho rovněž tehdejší redaktor Šternberských listů PhDr. Jindřich Hovadík, kterému se podařilo v roce 1999 Josefa Sedláka získat jako dopisovatele těchto novin. Prvním Sedlákovým příspěvkem byla vzpomínka na rok 1989 ve Šternberku, kdy byl Josef Sedlák mluvčím Občanského fóra. Přispíval do Šternberských listů takřka pravidelně svými prózami a básněmi zhruba 5 let. V době, kdy se literární večer konal, však měl již J. Sedlák tak velké problémy se zrakem, že nebyl schopen ani literární práce. Kulturní kontakty se světem však nepřerušil.

Poslední veřejné vystoupení Josefa Sedláka se uskutečnilo 17. ledna 2007 v Besedním sále Muzea umění v Olomouci. Byl to literární večer uspořádaný na počest jeho 85. narozenin. Úspěšnou akci a bohatým kulturním programem připravili členové Literárního klubu Olomouc v čele s Mgr. Bohumírem Kolářem.

K prvnímu výročí úmrtí Josefa Sedláka se konal 20. 5. 2008 v Městské knihovně Šternberk vzpomínkový literární večer. Autorka scénáře večera i iniciátorka celé akce Vlasta Hlůzová mi sdělila:

„Večer jsem připravila s pracovníci knihovny i za součinnosti členů rodiny, a dopadlo to velice pěkně. Účast byla opravdu hojná. Poslech natočeného rozhlasového pořadu ČT Praha Putování mezi knihami přiblížil posluchačům samotného Josefa Sedláka, jeho vyprávění i recitaci veršů. Vnučka Jana Sedláková recitovala vlastní poezii a vystavovala kresby, její otec Dalibor Sedlák vystavoval umělecké fotografie.

Další verše z tvorby Josefa Sedláka, které jsem z jeho sbírek vybrala, recitovala kolegyně Jarmila Frýdecká, já jsem přečetla prózu Poselství kamene z právě vydané knížky Vzpomínání (nejen) pro vnuky a pravnuky. Ve volné besedě pak na Josefa Sedláka vzpomínali také pozvaní olomoucí hosté, např. předseda Literárního klubu Olomouc Mgr. Bohumír Kolář, bývalý redaktor Šternberských listů PhDr. Jindřich Hovadík, fotograf Jindřich Štreit ze Sovince i někteří bývalí kolegové a žáci ze Šternberka. Dokonce se přihlásil i vnouček Josefa Sedláka a vzpomněl na dědečka, takže to bylo opravdu takové přirozené a emociálně působivé...”

3.1. Významná ocenění práce Josefa Sedláka

V roce 1993 získal Josef Sedlák ocenění na mezinárodní literární soutěži Evropský fejeton. V roce 1999 získal ve stejné soutěži za fejeton Cesta do Hořic prémii hned za první cenou. (<http://efejeton.sweb.cz>)

Dne 6. dubna 2004 byla Josefu Sedlákově udělena Cena města Šternberka za celoživotní dílo - přínos pro město v oblasti kultury, literatury, historie a za pedagogickou činnost.

Pod heslem Sedlák Josef je zařazen mezi významnými osobnostmi české současnosti v encyklopedii Kdo je Kdo - Who is Who (1998, 2002, 2005).

3.2. Josef Sedlák ve vzpomínkách tří osobností

Jak již bylo zmíněno v úvodu práce, v této kapitole se pokusím přiblížit Josefa Sedláka na základě tří rozhovorů. Pochopitelně každý z nich je subjektivní, neopakovatelný a přináší jiný pohled na jeho osobnost. Považuji za důležité upozornit, že stylistická i jazyková specifika vypravěčů jsou částečně zachována. Záměrně uvádím pouze části rozhovorů, o kterých se domnívám, že jsou zajímavé a práci obohacují o cenné informace.

3.2.1. Rozhovor s Daliborem Sedlákem

restaurátor Muzea umění Olomouc, malíř a umělecký fotograf, Šternberk

Váš otec pan Josef Sedlák měl životní moto: Život je krátký, škoda noci na spaní...

To můžu vlastně potvrdit. Tata přes den učil ve škole a řediteloval, pak přišel domů, pojedl, udělal třeba něco na zahradě, a potom dlouho do noci překládal. Já jsem tam ležel v postýlce, koukal jsem se mu na záda a on psal rukopisy těch překladů. Pak to přepisoval na stroji a dělal korektury. No, to já už ale nevím, kdy skončil, protože to bylo dlouho do noci. Možná do dvou, do tří, možná že už zpívali i ptáci, když končil.

Myslíte, že měla jeho tvorba vliv na formování vaší osobnosti?

Otec sám i moc dobře kreslil, měl vztah k výtvarnému umění a vůbec ke kultuře. Tady ve Šternberku byl v pěveckém sboru, protože dobře zpíval a hrál na housle. Často jsme taky chodívali i do výtvarného ateliéru pana V. Zlamala. Já jsem začal malovat ve druhé třídě. Kdysi jsem byl dlouho nemocnej, a abych neotravoval, dali mi naši papír a pastelky, a už mi to zůstalo navždycky. Začal jsem kreslit, a bavilo mě to čím dál víc. A taky u nás doma byla celá řada krásnejch obrazů, takže já se na ně odmalička z postýlky koukal. A to tak nějak v člověku zanechá stopy.

Pan Sedlák byl při svém pracovním tempu časově velmi vytížen. Měl čas se vám věnovat?

Jako malej jsem chodil hodně ven a nemohl jsem chodit sám, takže tata chodil se mnou po okolí. Našli jsme někde místo, co nás zaujalo, já jsem si vždycky sedl na dřevěnou stoličku, vytáhl jsem ty svoje olejové pastely, kterými jsem kreslil, a tata někde seděl na mezi a trpělivě čekal, dokud jsem to nedokončil. Takhle jsme chodili po vycházkách a malovali. Ona tedy chodila celá rodina, ale ostatní by to se mnou nevydrželi, tak většinou se mnou zůstal on a oni šli dál. Takže takto se mi věnoval.

Anebo jsme jezdívali na prázdniny do Velké Bíteše, jeho rodiště. Trávili jsme tam v létě vždycky tak minimálně 14 dní. Tata to tam měl hrozně rád. Skoro v centru obce byla část, kde byly v kruhu starý stodoly, který byly bohužel potom zbouraný, ale já jsem je ještě stihl nakreslit. Co se mi líbilo, co mě zaujalo, to jsem kreslil. Dědeček tam měl dílnu, a na dvorku byly všelijaký kůlny, prasečí chlívek a suchej záchod, kterej ústil přímo na hnojiště. Pro nás to bylo takový romantický. Byla tam i velká zahrada se spoustou stromů, rybíz, angrešt a uprostřed včelín, protože dědeček byl velkej včelař. Bylo tam krásně, rád na to vzpomínám.

Vyrůstal jste v učitelské rodině, je to tak?

Ano. Maminka byla taky učitelka. Učila občanskou výchovu, češtinu a díky pochopení a podpoře tehdejšího ředitele pana Brázdy jako jedna z prvních začala tady v okrese propagovat i angličtinu. Byla taky zaangażovaná v loutkovém divadle a zpívala ve sboru. Dokonce se původně chtěla věnovat pěvecké dráze a chtěla studovat operní zpěv, jenže když byl v roce 42 její tatínek, můj dědeček, popravený za protifašistický odboj, byl to pro ni tak velký šok, že ztratila hlas.

Doma někdy ve volných chvílích hrávala na klavír, celým domem se pak nesl zvuk klavíru a operní árie - italsky, německy, rusky. To byla nádhera!

Jak se rodiče dostali z jihomoravského městečka do Šternberka?

Oni nevěděli, co bude po válce, kam se vrátí. Ještě byli svobodní, a v té Bíteši bydlela jedna rodina právě ze Šternberka. Byli to Češi, ale měli německý jméno. Šternberk byl za války připojený k Říši, a Češi i němečtí antifasisté odtud museli evakuovat na území protektorátu. Jak to, že se dostali zrovna do Bíteše, nevím, ale zkrátka válku přežili tam. Po válce se dělaly náborů, aby mladí lidi pomohli po odsunu Němců osídlit pohraničí, maminka měla zdravotní problémy se štítnou žlázou, a ti naši známí jim říkali, že by na to měla ve Šternberku dobré podmínky, že je tam zdrávo i pěkně. Sami se do Šternberka také vraceli, a tak našim navrhli, ať jdou s nimi.

Já jsem vždy obdivovala vaši vilu s překrásnou zahradou...

Tady už byly všechny konfiskované domky rozebrány, moc možností na výběr nebylo. Tento dům byl ještě volnej, protože je to tady veliký a po válce uhlí nebylo, takže byly problémy s vytápěním atd. Tak to rodiče vzali, a pak se to asi 20 let splácelo. Ze tří bývalých továrnických vil tady na Opavské ulici je ta naše nejstarší (1892). Bylo tu vybavení- koberce na zemi, obrazy, nábytek, porcelán, sklo, ale než se sem naši nastěhovali, bylo to tu kompletně vykradený, takže tady nezbylo prakticky nic.

A s tou zahradou to bylo taky složité. Chtěli nám na ní postavit tři rodinné domky, a o to se tenkrát zasloužil tatův kamarád, kterej dělal na památkové péči přes ochranu přírody. On na to vypracoval odbornej posudek, že je to z dendrologického hlediska jedna z nejvzácnějších a nejhodnotnějších zahrad v celém okrese, takže se to nakonec zachránilo.

Váš otec překládal nejvíce z ruštiny a měl tento jazyk rád. Měl jste ruštinu rád i vy?

Ruština mě tedy moc nezaujala, protože otec byl velice přísnější, a jestli byl přísnější na cizí, tak na nás dvakrát tak. Když jsme se doma učili s tatou, vždycky to skončilo nějakým řevem, takže já jsem k ruštině vztah nezískal. A nějaká protekce, to vůbec neexistovalo. Třeba moje starší sestra, která měla ruštinu na jedenáctiletce, měla profesora Hořínka (svýho času olomouckýho primátora, tata se s ním dlouho kamarádil), a ona na tu ruštinu byla dost „tuhá“, měla problémy, ale to neexistovalo, že by otec řekl „přivři oči“. Žádný takový, že by za někoho orodoval, klidně by ji nechal propadnout. Nějak by se neangažoval, aby tomu zabránil. Dokonce jí myslím hrozil reparát, ale neutrousil slova, aby to nějak zvrátil. Musela se z toho dostat sama. On byl přísnější, ale spravedlivější vždycky. A když se něco provedlo, tak jsem byl i seřezanější. [smích] Odporovat se mu moc nesmělo.

Je pravda, že jsem později nastoupil jako průvodce na hradě ve Šternberku, a strávil jsem tam 19 let. Začal jsem provázet i rusky, ale ty texty se mi moc nelíbily, tak jsem si udělal svůj text v ruštině. Ani nevím, jestli mi ho tata opravoval nebo ne, možná, že jo. Tak jsem začal provázet, a začalo mě to i bavit. Víím, že se mě tenkrát dokonce ptali, jestli jsem studoval v Moskvě, že dobře mluvím, protože jsem měl dobrou výslovnost. Od té doby jsem toho už strašně moc zapomněl. Byla to dobrá zkušenost.

Jaké jsou vaše vzpomínky na rok 68?

Jak se říká, to byla hodně intelektuální záležitost, ten komunismus, bohužel. Někteří to všechno prohlídli dřív, někteří později, a někteří nikdy. Někteří to brali jenom jako způsob, jak dělat kariéru, a třeba tomu vůbec nevěřili, anebo to dělali jenom jako prospěchovou záležitost. No, ale otec tomu bohužel strašně věřil. A rok 68, to byl pro něho strašněj šok. On byl hodně tvrděj chlap, a to si vzpomínám, jak mi říkala potom máma, že tu noc, když nás obsadili, ho v životě nikdy takhle neviděla, protože probřečel celou noc. To teda bylo něco na něho! On se vůči nim potom hrozně zatvrdil.

A to za ním tenkrát přišel doc. JUDr. Milan Grégr a říkal mu: „Ty, Josefe, já víím, že jsi čestnej člověk, tak odvolej, cos podepsal...“ On totiž otec podepsal různý věci, nesouhlasil s okupací a účastnil se různých spisovatelských sjezdů, který byly označovány za oportunistický. Tata mu na to řekl: „Víš, kdybych odvolal, tak už bych právě čestnej nebyl.“ Jo, kdyby se kál a řekl: „Já jsem se mylil,“ tak se vůbec nic nestalo.

Maminka byla taky prověřovaná. Dneska to už řada mladých lidí vůbec netuší, jaká to byla hrozná doba. Ta atmosféra ve vlaku, v tramvajích, prostě všude.

V rozhovoru s jedním z otcových přátel mě velmi překvapila informace, že měl prý problém s komunikací v ruštině...

To bylo po okupaci, on dělal, že neumí rusky. Oni ho pozvali někde nějací generálové a plukovníci, a on se k nim choval odtažitě a dělal, že neumí mluvit, snažil se s nimi minimalizovat styk. Vadilo mu, že se chovali opovržlivě vůči obyčejným vojákům, a jednou je teda naštvál, bůhví, jestli to neodskákali nakonec i ti chudáci vojáci, protože první podal ruku obyčejným vojákům, a potom až lampasákům. On byl takovej provokatér.

Ano. Slyšela jsem, že se nebál dávat svůj názor hlasitě najevo...

A to ještě v tom roce 68 nám kolaboranti házeli do schránky „Zprávy“. To byl takovej kolaborantskej deník a dělalo to KGB. V tom bylo strašně moc gramatických chyb. Oni nám to pořád házeli do schránky, a táta pak udělal plechovou schránku, přidrátovoval to na bránu a napsal na to česko-rusky: „Jen pro Zprávy - hoří výborně! Dlja makulatury Spravy - gorit otlično!“ A tam to pověsil. Oni tu schránku několikrát servali a on ji tam pokaždé zase pověsil. Pak nám to začali házet za druhou bránu, tak udělal druhou schránku. Nakonec nám tam hodili celej balík těch převázaných Zpráv a tím to skončilo. To byla taková jeho válka.

Co se týče překladatelství. Vzpomínáte si na nějaký překlad, se kterým se "trápil" delší dobu?

Makarenko, Pedagogická poema. To bylo přes 500 stran a to vím, že mu dalo strašně moc práce. To bylo obrovský dílo a to bylo náročný, na tom pracoval snad přes rok, a pak to stejně nevyšlo, protože přišel rok 68. Vycházelo něco v nějakých učitelských novinách, ale jenom části, a mělo to vyjít kompletně celý. Někde to možná je v rukopisech, nebo možná to leží někde v redakci dodneška.

Byl otec v kontaktu s ruskými literáty?

Dopisoval si s Alexandrem Bekem. Vzpomínám si, že si ještě s někým psal a určitě se s některými znal osobně, ale tak dalece jsem se o to nikdy nezajímal.

Slyšela jsem o výjimečné knihovně v pokoji pana Sedláka. Je tam i dnes?

Ten pokojíček je předělanej, s tou knihovnou potřebujeme něco provést, máme to všechno v bednách. Jsou věci, co bych si třeba i nechal, ale je toho strašně moc.

Se svým osudem se musel vyrovnávat těžce...

On byl vždycky tvrděj chlap, nedal na sobě nic znát, nedával najevo city, to jsme u něj skoro neznali. Ale vzpomínám si, že jednou, to už byl starší, když nám zemřela jedna kólie, a my ji pochovávali, a šli jsme spolu kolem baráku, sklonil hlavu a řekl: „Ty, člověče, já bych tak brečel“. Tak moc ho to vzalo.

A nejhorší bylo, jak dopadl s tím svým zrakem. On nikdy nechodil k žádným doktorům, k zubařům už vůbec. Já si vzpomínám, že jsme kdysi dělali něco v dílně, řezali jsme na cirkule, nebo jsme kreslili linky, a já jsem si všiml, že na to špatně vidí. Ale když jsem mu něco řekl, hned se rozčílil, a to bylo: „Starej se o sebe, a hotovo.“ Nechtěl o tom ani slyšet. Kdyby on tenkrát šel k doktorovi, než začal mít problémy, nemusel takhle dopadnout. On totiž bohužel ten vysokej nitrooční tlak nebolí, člověk to nijak nepozoruje, jenom se zhoršuje zrak. Bylo to moc špatný, hlavně pro něho, protože byl zvyklej pořád číst.

3.2.2. Rozhovor s prof. PhDr. Miroslavem Zahrádkou, DrSC,

Vzpomínáte si, jak jste se s panem Sedlákem seznámili?

Víš, že si nepamatuju, jak jsme se seznámili, to opravdu ne, ale bylo to potom dlouhý. Jezdil jsem do Šternberka za ním, on pořádal na zahradě takový literární večery. Trošku jsme vždycky něco popijeli, a někteří naši herci tam četli právě ty jeho věci, tuším Bartoň. Byla tam vždycky fajn atmosféra. Bylo tam krásně.

Živě si to představuji. Byla jsem v jejich vile a to prostředí je tam opravdu nádherné...

A byla jsi v tom jeho pokoji? To byl takovej zvláštní pokoj, kde byly jeho překlady a ty jeho knihy, byla to opravdu obrovská knihovna. A spousta vzácných věcí tam byla. On byl strašnej milovník knih. Celá ta jeho místnost v jejich domě byla úplně nahoře, a dole Šternberk jak na dlani. Úplně celý město bylo odtud vidět. To bylo nádherné místo.

Ta knihovna, ta byla velmi vzácná. Bylo by potřeba to tam v ní nějak zkatalogizovat, jestli to už ale Dalibor neudělal, nebo jestli to nedal do vědecký knihovny, nevím.

Já jsem se dokonce chystal jednu dobu, když umřel, že tam k nim zajedu a na tu jeho knihovnu se podívám, ale bohužel jsem se k tomu nedostal, a teď už ani nedostanu. No, musí nastoupit nová generace.

Jak byste Josefa Sedláka charakterizoval?

*On byl hroznej optimista. Člověk, kterej i v těch nejhorších časech, i když byl pronásledovanej, nikdy nezanevřel na ruskou literaturu. Ta nikdy nebyla jeho nepřitelem. Ani nevím, jestli on byl vůbec někdy v Rusku, ale mluvit moc neuměl. Jednou jsem tam k nim přived takovou delegaci ruských spisovatelů a on se teda dosti špatně vyjadřoval rusky. Ovšem ovládal ruštinu perfektně, ale jako tedy čtenou, jako překladatel. A byl tedy jako překladatel perfektní, protože vymyslel opravdu nádherné překlady!*²⁰

Jaká díla z vašeho pohledu coby překladatele si vybíral?

No, to je známý. To věděla třeba Fromková z nakladatelství Svět sovětů. Ona říkala, že si vybíral věci, na který si jiní překladatelé netroufli. Vynikající spisovatele! To je totéž tady, když budeš číst třeba Amiredžibiho, to je samozřejmě přes ruštinu, no, tak to jsou teda věty! On sám se podezíral, že ani Amiredžibi takovou větu neměl! Že ji měl Sedlák, jo.[smích]

Vzpomínáte na něj někdy?

Aby ne. Bylo to teda fajn přátelství. Já jsem ho měl rád, a já bych řek, že on měl rád i mě. A měl takovej okouzující úsměv, krásnej, dobráček. Taky jsem ho tedy jako zastupoval, podepisoval jsem jeho překlady. Co jsem to podepsal? Už vím, Jak jsme bránili jeden stalingradský dům.

Já jsem to totiž dostal k překladu, a tak jsem si řek, proč by to nemohl přeložit Sedlák, mně se to totiž překládat nechtělo. [smích] Já totiž, když jsem byl ve Stalingradu, s Afanasjevem přímo mluvil, a tak jsem mu taky i vykládal o tom, že jsme to přeložili. Byl rád, samozřejmě. Ono je to jeho dílo sice primitivní, ale on byl opravdu jeden z těch, kterej to tam zažil a přímo bojoval.

A to jsem ti říkal, že jsem měl partajní důtku za to, že jsem se stýkal s parazity, protistranickými lidmi, mimo jiné se Sedlákem? Později jsem ze strany vystoupil, ale tenkrát jsem nemohl. Kdybych vystoupil, musel bych odejít ze školství.

Když sem tenkrát Rusové přišli, tlumočil jsem rektorovi, a musel jsem podat zprávu, co se děje. Oni přišli do pracovny, položili pistoli na stůl a arogantně se zeptali, kdo je protisovětskej. Pochopitelně nikdo nebyl.

²⁰ Mylná doměnka, objasněno v rozhovoru s Daliborem Sedlákem, str. 36

To se právě stalo Jose Sedlákoví, že musel ve školství skončit...

No, musel odejít. On byl teda zatnutej, odolával. Já jsem byl vedoucím katedry. No, zkrátka byla to teda hrozná doba.

3.2.3. Rozhovor s Mgr. Vlastou Hlůzovou

Vzpomínáte si, jak jste se s panem Sedlákem seznámili?

Pana Josefa Sedláka jsem znala sice už dříve, ale blíže až od školního roku 1959/60. Tehdy jsem nastoupila na druhý stupeň nově vzniklé základní devítileté školy v ulici Dr. Hrubého s aprobací jazyk český-dějepis-výtvarná výchova. Na této škole jsem pak působila až do důchodového věku. Takže jsem vlastně s panem ředitelem Sedlákem v roce 1959 začínala na stejné škole.

Jedenáctiletá střední škola se odtud odstěhovala do bývalých kasáren na náměstí Svobody i se zařízením, takže byla školní budova téměř prázdná. Pan ředitel Sedlák musel shánět pro svou školu během prázdnin veškerý mobiliář, hlavně lavice, stoly a židle pro učitele i žáky. Vybavení kabinetů a řada dalších věcí se pořizovala postupně. Ještě na začátku prázdnin byl v Praze. Náhodou tam navštívil prodejní výstavu reprodukcí francouzských impresionistů. Některé si vybral, zaslali mu je na fakturu. Navrhl k nim vhodné rámy a jedno šternberské stolařské družstvo je urychleně zhotovilo. Učitelský sbor obrazy ještě o prázdninách zarámoval, zasklil a rozevěsil po chodbách a třídách. Vzpomínám si, jak jsme si tenkrát před zahájením školního roku sami natírali lavice, stěhovali nábytek, opravovali poškozenou malbu stěn, myli okna i dveře. Školní rok už začal důstojně v čistých a pěkně vyzdobených třídách.

A co učitelský sbor?

Nově vytvořený učitelský kolektiv pod vedením Josefa Sedláka byl přátelský, soudržný, pracovitý a iniciativní, věkově vyrovnaný, převážně mladý. Každý z nás byl ochoten pro naši školu udělat vše potřebné. A to kdykoliv. Doslova pohlcení různými povinnostmi a starostmi o vlastní rodiny nikdo z nás neměl čas na nějaké společenské dýchánky či posezení. Šlo se jen z práce do práce. Řada členů sboru také dálkově studovala a rozšiřovala si aprobaci. O soukromém životě našeho pana ředitele jsme tehdy věděli jen velmi málo. Snad jen to, že je ženatý, jeho manželka je také učitelkou, že mají čtyři ještě celkem malé děti, a kde bydlí.

Jaký byl jako ředitel školy?

Samozřejmě, že i on jako každý ředitel musel dbát na správný chod školy a plnění povinností svých podřízených. Proto byl nucen chodit i na nepříliš oblíbené hospitace do hodin. U koho se však přesvědčil, že svou práci dělá poctivě a že je na něj spolehnutí, už ho svou celohodinovou přítomností v hodině nestresoval. Spíš svoje podřízené jen zpovzdálí sledoval. U mě byl za těch 10 let jedinkrát. Jeho důvěra byla (nejen pro mě) zavazující, a právě proto jsme si nikdo ani nedovolil plnit svoje povinnosti polovičatě. Mně jeho humanistický a demokratický přístup velmi vyhovoval, vždycky jsem totiž potřebovala mít při práci pocit určité tvůrčí svobody. Ve státní službě to byl v tehdejší době asi výjimečný jev, a stejně jsme si takového ovzduší ve škole, kde jsem působila, mohli vychutnat jen krátce.

Jak jste ho vnímala jako osobnost?

Pro mě byl vždy velkou autoritou. Proč? Jednak byl mezi námi přece jen určitý věkový rozdíl. A pak - služebně jsem byla jeho podřízenou. Ale už tehdy budil můj obdiv nejen jako kulturní osobnost širokého rozhledu, ale především jako literát a výtvarník. Jako osobnost jsem ho ovšem objevovala pomalu a jakoby zpovzdálí. Zažila jsem během své činné učitelské služby několik ředitelů, ale na něho vzpomínám nejraději. On byl velký humanista a demokrat, svobodomyšlný člověk, a tak trochu i bohém. Obdivovala jsem ho hlavně pro jeho charakterovou pevnost, že se přes všechno, co ho za normalizačních let potkalo, nenechal zlomit.

Vyhovovalo mi, že mě nechal pracovat svobodně. I když jsem věděla, že ví o všem, co se kde děje. Ale že člověka tak nějak netyranizoval, nešíkanoval. Z pohledu někoho jiného by se mohlo zdát, že se málo o své podřízené staral, málo je kontroloval, ale mně to tak nepřipadalo. Náš učitelský kolektiv byl skutečně dobrý, všichni na ta 60. léta rádi vzpomínáme...

Pan Josef Sedlák byl kulturně založenou osobností. Projevovalo se to i ve škole?

Jistě. V naší škole podporoval např. činnost dětského dramatického kroužku, vždy se rád přišel podívat na nácvik vybrané divadelní hry. Vzpomínám si na velký úspěch jedné z prvních, měla název Popelka jménem Lucie. Každým rokem se připravovala nová hra. Jeho výtvarně citění se zrcadlilo nejen v úpravě školních chodeb, ale také sborovny, ředitelny, kanceláře. Ředitelnu zdobilo asi šest olejomalb českého malíře německé národnosti Kurta Grögra. Získal je od tehdejšího ředitele vlastivědného muzea Josefa Valíčka. Na zdech visely také výtvarné práce pana ředitele - několik samorostů, a pak

i napohled docela obyčejné prkno asi 1,2 m dlouhé a 60 cm vysoké. Jeho světle žlutavé dřevo vroubila nahoře i dole tmavá kůra, uprostřed prkna počátek hniloby vnitřku kmene vytvořil zvláštní hnědorezavý útvar, připomínající velkou fantastickou rybu. Bylo to estetické, zajímavé i hezké. Právě tehdy začínal ředitel Sedlák pracovat ve své domácí dílně více se dřevem, zdánlivě chladný kámen mu učaroval svou krásou až později.

Ve škole podporoval také užívání moderní audiovizuální techniky, ta se tehdy začala do škol teprve zavádět. ZDŠ Dr. Hrubého byla tehdy jednou z mála škol, která vlastnila např. magnetofon Sonet Duo.

Když jsme se v roce 1962 dověděli, že pan ředitel dokončil v Praze dálkové studium na Vysoké škole ruského jazyka a literatury a stal se promováním filologem, srdečně mu celý učitelský sbor blahopřál. Současně jsme se dověděli, že už řadu let publikuje, píše prózy a básně i překládá, hlavně z ruštiny.

Vzpomínáte si na jeho odchod ze školství a atmosféru, která jej provázela?

Na to se zapomenout vůbec nedá. Ani na to, co se tenkrát dělo ve škole i kolem nás. On musel opustit školu i školství ještě před prověrkami. Bylo to v pololetí školního roku 1969/70. Tehdy naposled promluvil do školního rozhlasu a řekl, co považoval za vhodné. Pak se rozloučil se svou třídou, každému z žáků podal ruku. Někteří plakali. A ve sborovně jsme na něj čekali my, jeho kantoři. Byli tam všichni, až na jednu kolegyni. Říkali jsme jí Anna proletárka. Všichni jsme věděli, proč chybí. On každému z nás podal ruku, a my také plakali. Snažil se nám říct něco optimistického, ale vnímali jsme to jen zpola. Onu soudružku pak hned „za odměnu“ přeložili do Olomouce... Ředitel Sedlák ji kdysi s důvěrou přijal do sboru jako matku samoživitelku. Jevila se jako tichá, nenápadná a uzavřená osůbka. Bývala prý před rozvodem dozorkyní na Mírově, ale na to ředitel při jejím přijímání nehleděl, spíš na to, že má dvě malé děti a je sama, rozvedená, a ještě dojíždí. Žádný z nás netušil, že si každé naše slovo ve sborovně řečené „zaprotokolovává“. Ve sboru pak nastalo doslova „zemětřesení“. Ani jeden z nás nevyšel bez trestu Psychický tlak trval až do roku 1989.

Po celou tu dobu jsme Josefa Sedláka téměř neviděli, pracoval jako kameník a denně dojížděl vlakem do Olomouce. Mnozí dřívější přátelé se mu opatrně vyhýbali, a kdo s ním jen třeba na ulici promluvil, už byl podezřelý, že se stýká s nepřítelem společnosti. Po roce 1968 už svoje politické názory nikdy nezměnil, nikdy a nikým se nedal v nich zviklat. Proto jsem ho obdivovala a velice si ho vážila.

3.2.4. Shrnutí rozhovorů:

První z rozhovorů je nejhodnotnější z pohledu osobního života pana Josefa Sedláka. Syn Dalibor Sedlák otevře tzv. „třináctou komnatu“ rodinného života Sedlákových, a vzpomíná především na období svého dětství. Je patrné, že práce a prostředí pana Josefa Sedláka ovlivňovali jeho osobnost. S trpělivostí se svému synovi věnoval a jeho výtvarné cítění se tímto formovalo a posilovalo. Literární činnost svého otce vnímal Dalibor Sedlák pouze vzdáleně.

Pan Zahrádka hodnotí především Sedlákovu dílo překladatelské. Poukazuje na náročnost překladů a vyjímečnou kvalitu překladatelského stylu Josefa Sedláka, který není založen pouze na talentu, ale svědčí i o autorově péči.

Paní Hlůzová vzpomíná na Josefa Sedláka jako na svého nadřízeného, pedagoga, výtvarníka a kulturní osobnost. Právě 60. léta, léta rostoucích nadějí, která předcházela „pražskému jaru“, byla léty jejich společného pedagogického působení. Snahy reformních komunistů o demokratičtější způsob života, o „socialismus s lidskou tváří.“, budil také v učitelském sboru Sedlákovy školy velké sympatie. Dle slov V. Hlůzové však ředitel Sedlák nikoho názorově neovlivňoval. Svoje soukromí, kulturní práci na veřejnosti i literární činnost vždy od pedagogické práce odděloval.

Epilog:

„Josefa Sedláka považuji za jednu z nejvýznamnějších osobností poválečného Šternberka, která svým významem přerostla i hranice regionu.“

Mgr. Vlasta Hlůzová

„Odešel člověk přeplněný láskou k přírodě, člověk, který ji uměl přetransformovat do poezie, člověk, o kterém si můžeme myslet cokoliv, ale vždy to bude člověk, o kterém stojí za to hovořit... Můžeme ho obdivovat i odsuzovat. A právě tím se mu přiblížíme, tím splníme jeho přání, uděláme ho nesmrtelným.“

PhDr. Jaroslav Váňa, CsC.

„Jeho dny se naplnily a dílo se uzavřelo. Ve vzpomínkách ještě dlouho zůstane mezi námi a jeho literární odkaz nikdy neztratí svou nabádavou lidskou dimenzi.“

Mgr. Bohumír Kolář

„V Josefu Sedlákově odešla na věčnost osobnost neokázale pevného charakteru, která se osvědčila v těžkých zkouškách minulého století a zachovala si svou tvář. Tato ztráta je pro nás výzvou, abychom žili svůj lidský úděl plněji a opravdověji. Milý příteli, děkuji Vám za Vaše životní svědectví i dílo, za Vaše přátelství i všechny dary duchovní tvorby, jimiž jste nás obohatil.“

PhDr. Karel Plocek

„Podvečer s jeho poezií v létě uděláme znovu. I když už jen na jeho památku. Bude tam sedět a poslouchat a usmívat se.“

Radim Vašinka

„Josef Sedlák měl čtyři děti, stovky žáků, a tisíce, ne-li desetitisíce čtenářů, i když si možná jen někteří všimli té nepatrné řádky na konci knihy, kde bylo psáno - Přeložil Josef Sedlák.“

prof. PhDr. Antonín Přidal

Závěr

Z jednotlivých životních kapitol je více než jasné, že celý život Josefa Sedláka byl naplněn tvořivou prací. Vášeň k literatuře neovlivnily ani komplikace, které mu nastaly po roce 1968. Literatura se mu nestala předmětem zloby, msty a nenávisti, protože Josef Sedlák dobře věděl, že Puškin, Jesenin nebo Pasternak za okolnosti, které ze šternberského učitele udělaly kameníka, vzaly mu práci a možnost publikace, nemohli. Takové pocity měly jiného adresáta, a Josef Sedlák to uměl rozlišit. O tom, jak hluboce miloval ruskou literaturu tedy není ani v nejmenším pochyb.

Právě tak nemohu opomenout, jak zodpovědně uměl Josef Sedlák vybrat pro své překlady kvalitní a působivé literární předlohy. Hluboce zasažen tajemstvím slova, dokázal cizojazyčné texty převyprávět v důvěrnou krásu své mateřštiny. Díky jeho neokázale pevnému charakteru a píli tedy můžeme odhalovat krásy několika desítek knih převážně ruské beletrie.

Stejně tak i z vlastní tvorby Josefa Sedláka je patrné, jak citlivě vnímal vše krásné kolem nás, především v přírodě živé. V jeho básních a sochách jsou zašifrovány veškeré životní výhry a prohry tohoto umělce. Josef Sedlák je bezpochyby právem řazen mezi významné osobnosti uměleckého světa 20. století. Za zmíněné literární i výtvarné bohatství neokázalé šíře patří Josefu Sedlákovu obrovský dík.

Резюме

Данная бакалаврская работа носит название Штернберский Йосеф Седлак - переводчик русской литературы. Предметом и целью вышеуказанной работы является, прежде всего, рассмотрение жизни и творческой деятельности Йосефа Седлака. Я сосредоточилась не только на описании его биографии, но стремилась также показать его отношение к литературе. Основное внимание уделяется его переводческой деятельности. В работе рассматривается также вклад творчества Йосефа Седлака в общество.

Работа состоит из нескольких глав, разделенных на подглавы. Во-первых, это общее введение, описывающее содержание и цель работы. Последующие три главы посвящены вышеуказанным основным темам. В конце я подвела итоги своей работы в двух главах, которые называются Заключение и Резюме. Работа содержит и приложения - полный список переводов с русского языка, открытое письмо газете «Lidové noviny», фотографии Йосефа Седлака.

Надо подчеркнуть, что кроме литературы, основными источниками информации являются также воспоминания трех людей, где каждый из них описывает разные периоды жизни Йосефа Седлака и видит его личность своими глазами. Первым рассказчиком является сын Йосефа Седлака, проживающий в доме своего отца в городе Штернберк, который получил по наследству художественный вкус и по сегодняшний день работает реставратором и фотографом. Воспоминания Далибора Седлака являются, прежде всего, частного характера. Он рассказывает о родном городе Велка Битеш и об отношениях в семье.

О следующем этапе его жизни, педагогической деятельности и политической атмосфере шестидесятых годов рассказывает близкая подруга и коллега, г-жа Власта Хлузова, которая с Йосефом Седлаком работала почти десять лет в одной школе. Ее интересует история, а также литература. О личности Йосефа Седлака написала несколько статей и стала редактором его публикаций.

Ценные информации о переводческой деятельности я получила от г-а Мирослава Заградки - русиста и бывшего профессора Университета им.

Палацкого в городе Оломоуц. Г-н Заградка изучал переводческий стиль Йосефа Седлака, а также говорил о выборе авторов и отношении Йосефа Седлака к русской литературе.

Данные воспоминания дали много ценной и полезной информации, которую я подвергла анализу и включила в концепцию данной работы, чтобы представить личность Йосефа Седлака как педагога, переводчика, поэта, художника и отца. Конкретные сведения и информации включены в последнюю часть работы.

Первая глава работы посвящена описанию пяти периодов жизни Йосефа Седлака. Отметив основные события в периоде его детства, молодости и конечно же учебы, я также остановилась на главных моментах его жизни, которые повлияли на последующие взгляды и мнения Йосефа Седлака. В данной статье уделено внимание, прежде всего, формированию его отношения к литературе. Нет сомнений, что уже в эти годы сформировался литературный талант и чувство языка Йосефа Седлака, проявляющийся в его поэтическом искусстве и публицистической работе. По словам его друзей, Йосеф Седлак на протяжении всей своей жизни возвращался в родной город Велка Битеш, несмотря на то, что большую ее часть провел на севере Моравии в городе Штернберк.

В центре внимания второй статьи находится, бесспорно, педагогическая деятельность Йосефа Седлака. Он мечтал об обучении на филологическом факультете, но в связи с закрытием вузов, он стал учителем, а потом даже директором начальной школы в городе Штернберк. Десятилетия на посту директора свидетельствуют о твердости его характера и стремлении передать свои знания следующему поколению.

Особое внимание уделено третьей статье. Как уже было отмечено, Йосеф Седлак очень жестко выступал против вступления советских войск и эта борьба стоила ему работы. В связи со сложившейся политической ситуацией Йосеф Седлак был вынужден закончить педагогическую деятельность. Он стал нежелательным человеком - противником режима. К сожалению ему была запрещена и публикационная деятельность, и в связи с этим, Йосеф Седлак покинул пост директора и два года был безработным.

Данная ситуация была, бесспорно, очень сложная для всех членов его семьи. Например, его сын Далибор Седлак, не мог осуществить своей мечты и поступить в ВУЗ. Из его слов становится понятно, что его отец всегда отстаивал свои взгляды и принимал активное участие в борьбе за свободу и независимость.

В этой статье объясняются также политические взаимосвязи, и для иллюстрации приведены отрывки документов, которые показывают атмосферу того времени. По моему мнению, данный этап - это самый сложный этап в жизни Йосефа Седлака.

В четвертой статье раскрывается творческая деятельность Седлака как художника. Бывший учитель в 1974 году закончил промышленное училище и стал работать с камнем - его новым увлечением и любовью. Работой по камню Йосеф Седлак занимался почти до конца своей жизни. Прекращение художественной деятельности было связано с плохим состоянием его здоровья. Йосефа Седлака постиг инфаркт и он заболел катарактой и глаукомой. По его словам, это было для него самое тяжелое испытание, т.к. из-за плохого зрения он потерял возможность заниматься своими любимыми увлечениями - камень и литература.

Литературная деятельность Йосефа Седлака раскрывается во второй, основной главе моей работы. В первую очередь надо сказать, что литература в жизни Седлака играла незаменимую роль. Йосеф Седлак занимался публицистической деятельностью, писал стихи, но в основном делал переводы с греческого, польского, а главное с русского языка.

Как нам уже известно, Йосеф Седлак тяготел к русскому языку, с которым встречался с детства. Уже в годы учебы в гимназии он свободно владел русским языком, и вскоре началась его переводческая карьера. В этой главе, безусловно, раскрывается великая любовь чешского писателя к русской культуре. Нет сомнений, что масштаб его переводческой деятельности огромный. Йосеф Седлак перевел более тридцати романов классической русской литературы. Особое внимание Седлак уделял таким русским писателям как: Чингиз Айтматов, Валерий Брюсов, Евгений Замятин, Иван Бунин, Борис Пастернак и другие.

Как уже говорилось выше, политическая ситуация очень осложнила литературную деятельность Йосефа Седлака, т.к. с 70-ых до 90-ых годов Йосеф Седлак был лишен возможности публиковать. Однако, при помощи его единомышленников почти двадцать переводов могло быть передано в печать. Благодаря этим людям, подписывающим великие, Седлаком переведенные романы, произведения русских авторов проникли и в чешское общество. Йосеф Седлак был этим людям очень признателен и очень часто их благодарил в своих публицистических статьях после 1989 года.

Для иллюстрации того, что у Седлака был переводческий талант, я охарактеризовала книгу "Россия кровью умытая" от русского автора Артема

Веселого. В этой части объясняется переводческий стиль и рукопись Йосефа Седлака. Основными чертами его перевода являются тенденция к свободному переводу и акцентирование эмоциональной стороны произведения. По словам г-на Заградки, Йосеф Седлак выбирает для себя очень сложных авторов. Нет сомнений, что его в текстах интересуют неологизмы и сложные конструкции предложений.

Чтобы еще более приблизить авторский стиль Йосефа Седлака, я позволила себе привести в пример стихи Ивана Бунина, где видно, что Седлак хорошо справился также и с переводом поэзии. Здесь показывается точное чувство языка и значительный запас слов переводчика. Подчеркивается, что Йосеф Седлак, бесспорно, принадлежал к известным чешским переводчикам 20-го века.

В данной главе уделено внимание также стихотворениям и публицистической деятельности Йосефа Седлака. По словам Далибора Седлака, его отец писал стихи всю свою жизнь, несмотря на то, что первые стихи Йосефа Седлака были опубликованные только после его 70-летия. Что касается анализа его стихотворения, надо привести несколько слов о его стиле. Как и для всех художников, основным источником вдохновения для Йосефа Седлака являлась, прежде всего, природа и окружающая его жизнь. Любовь к природе отражается в его стихах молодых лет. Позднее в его стиле просматривается разочарование и он обращается к вечному вопросу смысла жизни.

Третья основная глава работы посвящена жизни Йосефа Седлака в городе Штернберк, его роли в общественной жизни и значению его творений для общества. Йосеф Седлак активно участвовал в культурной жизни города и, по моему мнению, внес значительный вклад в ее развитие. Только в конце своей жизни был Йосеф Седлак замкнутым и сторонился общественной жизни. Однако, для своих друзей Йосеф Седлак часто организовывал литературные вечера, на которых читал свои стихи. Также в конце данной главы речь идет о наградах Йосефа Седлака.

В последней части приведены три разговора о личности Йосефа Седлака, чтобы, во-первых, конкретно показать все значительные периоды его жизни и, во-вторых, объяснить влияние разных обстоятельств на формирование его характера. Нет сомнений, что личность Йосефа Седлака формировалась в течение всей его жизни и творчества. В значительной степени жизнь, творческую деятельность и ее направления определили политические события.

В заключении хочу подчеркнуть, что несмотря на все обстоятельства,

которые сложились в обществе, Йосеф Седлак всегда боролся за свободу и демократию. Он никогда не отступал от своих взглядов и идей. Творческое наследие Йосефа Седлака заслуживает большого внимания и его огромный творческий вклад в общество не должен быть забытым.

BIBLIOGRAFIE:

- Hlůzová, V.: Básník, překladatel, kamenosochař. (In: Osobnosti Šternberska ve 20. století.) - Vlastním nákladem, Šternberk 2007, str. 139-150. 260 stran.
- Hlůzová, V.: Prošli Šternberskem. Výběrový slovníček 225 osobností. - Vlastním nákladem, Šternberk 2010. 168 stran. (Biogram J. Sedláka na str. 113.)
- Hlůzová, V.: Vzpomínání na školu. Almanach školy, léta 1945-2002. Šternberk 2003. 98 s.
- Hlůzová, V.: Za Josefem Sedlákem. Šternberské listy 10/2007:9.
- Kolář, J.: Jubilejní potěšení: Sedláková básnická sbírka Kam odlétají ptáci, recenze. Olomoucké listy 2002/4. 9.
- Kolář, B.: Životní pouť básníka a překladatele Josefa Sedláka.- In: Kolář B.(ed.), Sborník Z paměti literární Olomouce, s. 182-192.Sborník Z paměti literární Olomouce, s 182-192. Olomouc 2004.
- Rachůnková, Z.: Zamlčování překladatelé. (Bibliografie 1948-1989.) - Obec překladatelů, Praha 1992.
- Sedlák, J.: Dobrou noc, majolenky, dobrou noc, vrány. (Ed. J. Váňa). Město Šternberk 2009. 179 stran.
- Sedlák, J.: Jarní vítr. (Ed. J. Váňa). Město Šternberk 2009. 36 stran.
- Sedlák, J.: Vzpomínání (nejen) pro vnuky a pravnučky. (Ed. V. Hlůzová). Vlastním nákladem. Šternberk 2008. 87 stran.
- Třeštík, M. (ed.): Heslo Sedlák Josef. (In: Kdo je kdo /osobnosti české současnosti/ - Who is who.) Agentura Kdo je kdo, Praha 1998, 2002, 2005 – 5. ed.
- Váňa, J.: Literát chodící mezi námi.- Šternberské listy 2/2001:8.
- Váňa, J.: Slovo vytesané do kamene - Šternberské listy 11/2007:9
- Všetická, F: Josef Sedlák, generace zakázaných, In: Mladá fronta Dnes, Roč. 13, č. 25 (20020130) 1210-1168, Praha
- Zahrádka, M.: Slovník rusko-českých literárních vztahů, OFTIS Ústí nad Orlicí 2008.

Internetové zdroje:

- Kolář, B.: Zemřel překladatel a básník Josef Sedlák :
<http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Za-prekladatelem-a-basnikem->

Josefem-Sedlakem-7401, 21.5.2007

- Kolář, B.: Šternberk si opět připomene Josefa Sedláka:
<http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Sternberk-si-opet-pripomene-Josefa-Sedlaka-8963>, 19.5.2008
- Vašínská, R.: Z dopisů Josefa Sedláka:
<http://www.orfeus.cz/05repertoar/sedlak/clanky/sedlak-dopisy.htm>
Vesjolyj, A: Rus krví umytá, Odeon 1966
- Zahradka, M (jako Petr Klen): Kam asi odlétají ptáci?, Internet:
<http://www.orfeus.cz/repertoar/sedlak/sedlak.htm>
- <http://www.orfeus.cz/05repertoar/sedlak/clanky/sedlak-dopisy.htm>
- *Vesjolyj, A: Rus krví umytá, Odeon 1966*
- <http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Za-prekladatelem-a-basnikem-Josefem-Sedlakem-7401>
- <http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Sternberk-si-opet-pripomene-Josefa-Sedlaka-8963>, 19.5.2008
- <http://www.obecprekladatelu.cz/S/SedlakJosef.htm>

Další zdroje:

- Plocek, K.: Promluva na pohřbu Josefa Sedláka.

Rozhlasové pořady :

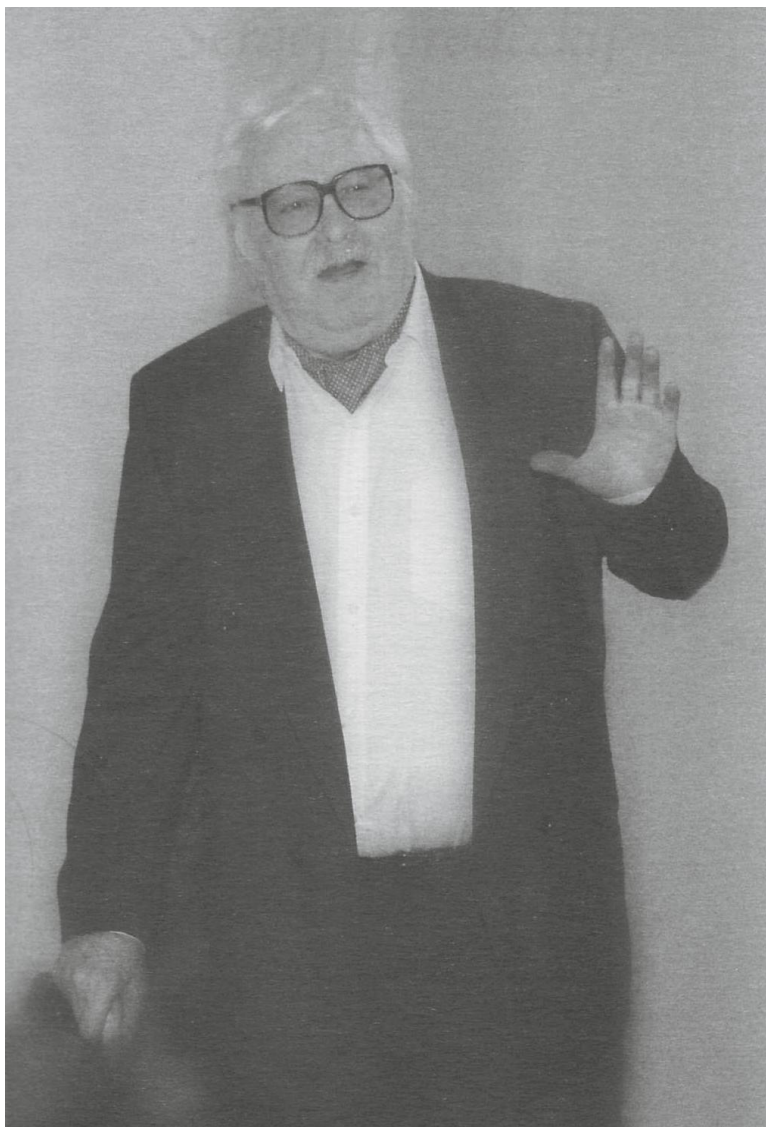
- Přidal, A.: Potulky knihami a časem. Tentokrát mezi slovy a kameny, rozhlasový pořad Českého rozhlasu 3- Vltava, 29. 9. 2007
- Pustějovská, I.: Všichni naši rodáci, rozhlasový pořad Českého rozhlasu Olomouc

PŘÍLOHY:

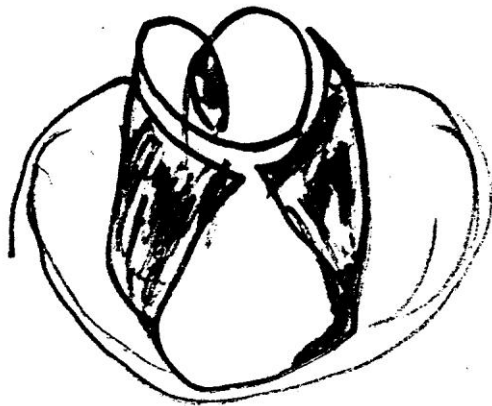
Seznam knižně vydaných ruských překladů:

- Aččygyja, Amma: *Jarní čas* (Vesenňaja pora; R, Praha, Svět sovětů 1955)
- Ajtmatov, Čingiz: *Sbohem, živote* (Proščaj, Gulsary; R, Praha, Svět sovětů 1968; in: *Bílá loď/ Sbohem, trpký živote / Jeřábi v předjaří*, Praha, Odeon 1979, jako Anna Nováková; in: *Novely*, Praha, Lidové nakladatelství 1987, jako Anna Nováková)
- Amiredžibi, Čabua: *Syn luny* (Datha Thutaščia???) R, Praha, Odeon 1982, jako Václav A. Černý)
- Baklanov, Grigorij: *Píd' země* (Pjad' zemli; N, Praha, Odeon 1984, jako Vlasta Tafelová)
- Bek, Alexandr: *Život Berežkovův* (Žizň Berežjiva; R, Praha, Svět sovětů 1954)
- Bělov, Vasilij: *Hořká chuť života* (Privyčnoje dělo; R, Praha, Svoboda 1972)
- Bělov, Vasilij: *Přes tři řeky* (Cholmy; VP, Praha, Odeon 1978, + Marcela Neumannová [1 povídka], [Josef Sedlák vše ostatní, neuveden])
- Bělov, Vasilij: *Rok velikého přelomu* (God velikovo pereloma; Praha, Světová literatura 1990/1)
- Bělov, Vasilij: *V předvečer* (Kanuny; R, Praha, Lidové nakladatelství 1983, jako Vlasta Tafelová)
- Brjusov, Valerij: *Ohnivý anděl* (Ogněnnij angel; R, Praha, Odeon 1978, jako Tatjana Hašková)
- Brummel, Valerij Nikolajevič: *Výška* (Vysota; LF, Praha, Olympia 1974, jako Jiří Táborský)
- Fiš, Gennadij: *V hlubokých lesích Kalevaly* (Na zemle Kalevaly; R, Praha, Svět sovětů 1953)
- Gerasimov, Josif Abramovič: *Pět dní odpočinku* (Pjat dněj otdyča; N, in: *Pět dní odpočinku*, -Praha, Naše vojsko 1973, jako Ludmila Dušková)
- Ginzburgová, Jevgenije: *Krutá cesta* (Žestokaja doroga 1; LF, Praha, Světová literatura 1994/5)
- Chlebnikov, Velimir: *Předseda Čeky* (Predsedatěl Čeka; B, Praha, Sovětská literatura 1990)

- Iskander, Fazyl: *Homo ideologikus* (Homo ideologikus; E, Praha, Lettre internationale 1991(4))
- Iskander, Fazyl: *Patálie s kozloturem* (Sozvezdije Kozlotura; R, Praha, Lidové nakladatelství 1968)
- Kaverin, Konstantin: *Neznámý mistr* (Chudožnik něizvestěn; NN, Praha, Lidové nakladatelství 1981, jako Vlasta Tafelová)
- Kaverin, Konstantin: *Umění odejít* (Nauka rasstavanija; R, Praha, Lidové nakladatelství 1985, jako Vlasta Tafelová)
- Kazakov, Jurij: *Severský deník* (Severnyj dněvnik; NN, Praha, Svět sovětů 1963, pod vlastním jménem; Praha, Orbis 1971, pod vlastním jménem; Praha, Odeon 1977, jako Taťjana Hašková)
- Konovalov, Grigorij Ivanovič: *Pelyněk* (Bylinka v pole; R, Praha, Československý spisovatel 1974, jako Jaroslav Hulák)
- Makarenko, Anton: *Začínáme žít* (Pedagogičeskaja poema; R, Praha, Odeon 1976, jako Vojtěch Gaja)
- Pasternak, Boris: *Vzdušné tratě* (Vozdušnyje puti; NE, Praha, Odeon 1986, jako Jaroslav Hulák, + další překladatelé)
- Sažin, Petr: *Z moře duje tramontana* (Tramontana; R, Praha, Svět sovětů 1961)
- Sorokin, Vladimír: *Příhoda* (Dorožnoje priključenija; P, Praha, Revolver revue 25)
- Těndrjakov, Vladimír: *Na blaženém ostrově komunismu* (Na blažennom ostrově kommunizma; P, Praha, Světová literatura 1990/3)
- Vesjolyj, Arťon: *Rus krví umytá* (Rossija krovju umytaja; R, Praha, Odeon 1966)
- Zamjatin, Jevgenij: *Bič boží* (Izbrannyje proizv; PP, Brno, Host 1994)
- Zamjatin, Jevgenij: *Zapadákov* (Na kuličkach; NN, Praha, Lidové nakladatelství 1970)

Josef Sedlák – literární večer v olomouckém Muzeu umění (2007)

Josef Sedláček

Habe int sua fata libelli

Otevřený dopis redakci Lidových novin

Je tomu asi tři měsíce, co jsem něco hledal ve své knihovně. Přitom mně přišel pod ruku jeden můj starší překlad knihy „Ohnivý anděl“ od Valerije Brjusova.

Začal jsem vzpomínat. Byla to krásná práce, tenkrát před dvaceti lety, a myslím, že se mi podařila. Problém byl v tom, že jsem tenkrát nesměl publikovat, a tak se jako překladatelka objevila v knize má dobrá kamarádka Tatjana Hašková. Půjčila mi ochotně a nezištně své jméno. Jediný prospěch, který z této spolupráce měla, byla láhev dobrého francouzského vína, kterou jsme spolu vypili, když byla knížka šťastně venku.

A teď jsem listoval v té knížce, která tenkrát vyšla ve sličné úpravě, a říkal jsem si, jak by bylo krásné, kdybych se dočkal reedice románu pod svým jménem. S povzdechem jsem knížku odložil a víc na to nemyslel. A zatím se zřejmě Ohnivý anděl už tiskl.

Brzo nato mi přišlo psaní z pražského nakladatelství Aurora. Paní vydavatelka mi sděluje, že se rozhodli vydat Ohnivého anděla, neboť je zaujal a také kvůli jménu překladatelky. Bohužel však, když knížka byla vytištěna, nějak se jim doneslo, že její překladatelkou není Tatjana Hašková, která již odpočívá na dejvickém hřbitově, nýbrž Josef Sedlák, který je dosud živ. A že se omlouvají a chtěli by celou záležitost nějak urovnat, to jest uzavřít se mnou smlouvu. Nejdřív mne popadl vztek a měl jsem sto chutí vzdát se honoráře a napsat jim, že žádnou

smlouvu nepodepíšu. Byl bych zvědav, co by si s těmi dvěma tisíci výtisků počali. Hodili by je do stoupy, nebo spálili? Ale pak mi bylo knížky líto, ta za nic nemůže, když už je vytištěna, necht' je také čtena. Smlouvu jsme nakonec uzavřeli. Navrhoval jsem jim, že by bylo dobré v Lidových novinách nebo Literárkách otisknout příslušnou opravu. Nestalo se.

Zato si povzdechli, že se knížka, do které vkládali veliké naděje, špatně prodává.

Inu, potřebovalo by to nějakou reklamu. Napadlo mne, že by bylo dobré, kdyby některé divadlo zařadilo do svého repertoáru stejnojmennou operu Sergeje Prokofjeva. Opera se zatím nikde nehraje. Aspoň televize kdyby se jí chopila! Nechopila se, rozhlas rovněž ne.

Snad se někde objeví menší recenze. Čekám.

A tu mě volá dr. Hejmovský, kterému jsem věnoval jeden autorský výtisk, že v pátek 20. června byla recenze v Lidovkách. Překladatelka – Tatjana Hašková.

Běda, třikrát běda! Čekat na další vydání knížky nemám čas a kdoví, jestli by tam bylo mé jméno?

A tak se obracím na autora recenze. Snad by mohl v Lidovkách požádat o patřičnou opravu. Možná by ta drobná zprávička, snad trochu kuriózní, mohla napomoci prodeji knížky.

Vypůjčil jsem si Lidovky, abych neudělal zbytečnou paniku. Opravdu, recenze tam byla. Jako překladatelka se v ní uvádí dvakrát T. Hašková. Jednou se dokonce píše, že jde o nový překlad. Neinformovaný čtenář by si mohl myslet, že Taňa ještě žije. Bohužel, už dvanáct let ne.

Před pěti lety vydala Obec překladatelů užitečnou publikaci – Zamlčování překladatelé. Tam to všechno je. Aspoň recenzentům bych její četbu doporučoval.

P.S. Než jsem stačil psaní odeslat, objevila se noticka v Mladé frontě. A opět jsem zůstal utajen. Marnost, jen marnost, marnost je všecko!

Josef Sedlák

ANOTACE:

Autor: Marie Machalová

Název katedry a fakulty: Katedra slavistiky, Filozofická fakulta

Název bakalářské práce: Šternberský Josef Sedlák jako překladatel ruské literatury

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc.

Počet znaků: 70122

Počet titulů použité literatury: 27

Počet příloh: 3

Klíčová slova: Josef Sedlák, ruská literatura, překladatelství, Šternberk

Charakteristika práce: Tato bakalářská práce se věnuje šternberskému překladateli Josefu Sedlákovi. První část pojednává o životě Josefa Sedláka v jednotlivých etapách. Poté se práce zaměřuje na vztah Josefa Sedláka k literatuře, podrobněji zejména jeho překladatelské činnosti a vlastní literární tvorbě. Další kapitola se zabývá nástinem Josefa Sedláka jako kulturní regionální osobnosti. Součástí práce je uvedení částí rozhovorů o Josefu Sedlákovi.